

LAIŠKAI LIETUVIAMS

Auklėjimas ir krikščioniškosios kultūros krizė.

Malda — kelias į Dievo pažinimą.

Mergystės reikšmė žmogaus santykiuose su Dievu.

Dievo gailestingumas nusidėjėliams.

T U R I N Y S

ŽODŽIAI SMĖLYJE — Bruno Markaitis, S. J.	225
MALDA — KELIAS Į DIEVO PAŽINIMĄ — J. Naujokas	227
AUKLĖJIMAS IR KRIKŠČ. KULTŪROS KRIZĖ — Ch. Dawson	231
MERGYSTĖ — DIEVO IR ŽMOGAUS KELIAS — J. Kidykas, S. J.	241
KARINĖS PRIEVOLĖS PROBLEMA — V. V.	251
MEDICINA IR JĖZUITAI — J. K.	253
BEATO ANGELICO. KATALIKIŠKA SROVĖ HOLLYWOODE — J. Vaišnys, S. J.	254
IŠ FILMŲ PASAULIO	256

ATSIŪSTA PAMINĖTI

Kun. Vytautas Pikturna. AMŽINOJI AUKA. Mišios, jų esmė, vaisiai, maldos ir apeigos. Viršelis Romo Viesulo. Spaudė Pranciškonų spaustuvė, Brooklyn, N. Y. 200 psl., kaina nepažymėta.

Leonardas Andriekus. ATVIROS MARIOS. Lyrika. Išleido Tėvai Pranciškonai. Iliustravo T. Valius. 134 psl., kaina nepažymėta.

Nelė Mazalaitė. NEGESTIS. Romanas. Aplankas J. Pilipausko. Išleido Liet. Knygos Klubas. 206 psl., kaina \$2.

Petronėlė Orintaitė. GROŽVYLĖS MEILĖ. Apsakymai ir Apybraižos. Išleido Nida. 165 psl.

“Laiškai Lietuviams” leidžiami Tėvų Jėzuitų kas mėnesį, išskyrus liepos-rugpiučio dvimėnesinį. Metinės prenumeratos kaina du doleriai. Atskiras numeris 20 centų.

Redaktorius — Juozas Vaišnys, S. J.

Redakcijos nariai: Bruno Markaitis, S. J.

ir Anicetas Tamošaitis, S. J.

Administratorius — Petras Kleinotas, S. J.

Redakcijos ir Administracijos adresas: 5541 S. Paulina St., Chicago 36, Illinois.
Telefonas: HEmlock 4-1677.

LETTERS TO LITHUANIANS. Published monthly except July and August, when bi-monthly, by The Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 5541 S. Paulina St., Chicago 36, Illinois. Tel. HEmlock 4-1677. Yearly subscription two dollars. Single copy 20 cents. Entered as second class matter at the Post Office at Chicago, Ill. Additional office of mailing in Putnam, Conn.

N. P. Seserų Spaustuvė, Putnam, Conn.

Viršelis ir vinjetės Sesers M. Mercedes, S. S. C.

ŽODŽIAI SMĖLYJE

Auštant — nusileidęs nuo Alyvų kalno į miestą — Jėzus atėjo į šventyklą. Visi žmonės susirinko prie Jo. Jis atsistojo ir juos mokė. Tuo tarpu Rašto žinovai ir fariziejai atvedė pas Jį moteriškę, sugautą svetimoteriaujant. Jie pastatė ją į vidurį ir Jam tarė: "Mokytojaui, šita moteriškė ką tik sugauta svetimoteriaujant. Įstatyme Mozė liepė mums tokią užmušti akmenimis. O Tu ką pasakysi?"

Aplinkui sustoję žmonės smalsiai pakėlė galvas ir susmeigė smerkiančius žvilgsnius į drebančią moteriškę. Ir be Rašto žinovų bei fariziejų žodžių ji gerai žinojo, kad jos laukė mirtis. Žiauri ir ilga agonija. Ji pati buvo liudininkė kelių panašių scenų, kur sugauta svetimoterė, prievarta išvilkta iš nuodėmės vietos, drebdama stiklinėmis akimis žvelgė į savo budelius, priimdama lekiančius akmenis, kaip mirties užmokestį už trumpų akimirkų malonią silpnybę. Nuleidusi galvą, krauju raudonuodama iš nepakeliamos gėdos, primerkusi akis, ji save matė skęstančią savo kraujo klane. Netolimos mirties baimė — nuolat artėjančiomis ir augančiomis bangomis — šurpu ir panieka krėtė jos kūną. Širdies dūžiai beldėsi į apkurtusias

ausis. Kraujas gyslose netilpo. Šaltas prakaitas smulkiais lašeliais išbėrė kaktą ir plonom srovelėm liejosi virpančia nugara.

Viešpats pasilenkęs rašė pirštu žemėje. Jis buvo ramus, kaip oras ir jūra prieš audrą. Atrodė, kad Jis visiškai negirdėjo, ką jam buvo pasakę Rašto žinovai ir fariziejai. Atrodė, kad Jis nematė nei įsitempusios minios, nei skundikų, nei svetimoterės. Ramiai ir neskubėdamas Jis rašė žemėje paslaptinius žodžius. Už Jo nugaros stovėjo Petras ir Andriejus, ir gal būt, gailejosi, kad nei vienas jų nemokėjo skaityti. Virš jų visų kabojo tylą. Tyla prieš audrą.

Vienas iš fariziejų nutraukė tylą: "Įstatyme Mozė mums liepė tokią užmušti akmenimis". Kitas paklausė: "O tu ką pasakysi?" Trečias tarė: "Ką mums su ja daryti?" Kažkas iš minios atsiliepė: "Mozės įstatymas draudžia palikti svetimoterę gyvą". Bet Jėzus nieko neatsakė. Jo pirštas vedžiojo nežinomus žodžius. Raidė po raidės. Sakinį po sakinio. Apaštalai laukė sprendimo. Laukė beširdė minia. Kraujo ištroškę laukė Rašto žinovai ir fariziejai. Laukė krūpdiodama svetimoterė.

"Mirtis svetimoterei," — suriko balsas minioje. Jėzaus pirštas sustojo rašęs. Jis atsitiesė ir, žiūrėdamas į Rašto žinovų ir fariziejų būrį, tarė: "Kas iš jūsų be nuodėmės, tegul pirmas meta į ją akmenį." Ir vėl pasilenkęs Jis rašė žemėje.

Minia sujudo, kaip žaibui trenkus. Sujudo Rašto žinovai ir fariziejai. Maža vilties kibirkštis akimirkai sužibo svetimotės akyse. Žmogžudystei parengti akmenys krito ant šventyklos akmeninių grindų iš nusivylusių smarkuolių rankų. Vienas po kito jie pradėjo eiti šalin: pirma Rašto žinovai, fariziejai, paskui smalsuoliai ir įstatymo veidmainiai, paskiausiai pradėjo skirstytis atėjusi Viešpaties pasiklausti minia. Net apaštalai ir mokiniai paliko Viešpatį ir, pasitraukę už kolonų, vogčiomis sekė, ką Jėzus darys su svetimote.

Pasiliko vienas Jėzus ir moteriškė. Tolumoje girdėjosi besiskirstančios minios lėti ir susimąstę žingsniai. Moteriškė pro ašaras žvelgė į Viešpatį, kuris teberašė žemėje. Ji dar nežinojo Jo sprendimo. O Jis, lyg tyčia vilkino, lyg tyčia jai davė laiko pergaltoti savo padėtį, savo nuodėmę. Tegu ji pati save teisia. Tegu ji pati save baudžia. Tik Viešpats žinojo nuodėmės dydį, žinojo aplinkybes, žinojo širdies paslaptį ir silpnybės gelmę. Jo pirštas sustojo rašęs, ir Jis atsitiesė.

"Moteriške, kur tie, kurie tave kaltino?" — paklausė Jis, kaip karalius, kuriam priklausė visas dangus ir visa žemė. "Ar niekas Tavęs nepasmerkė?" Jo visažinančios ir visamatančios akys vėrė jos širdį iki pačių gelmių, kur buvo sukrautas visas jos gyvenimo turinys, paprasta, bet jaudinanti gyvenimo istorija, kur ilsėjosi niekam nežinomos paslaptys, svajonės ir norai.

"Ar niekas tavęs nepasmerkė?" — aidėjo stebuklingi žodžiai, kaip preliudija į dieviškąjį atleidimą. Pro ašaras ir nesitverdama džiaugsmu, kaip iš marinančios agonijos pašaukta naujam gyvenimui, ji sušnibždėjo: "Niekas, Viešpatie." Jos žodžiuose girdėjosi gailėstis, atgaila ir pasiryžimas. Jos žodžiuose aidėjo atgimimas, persimainymas ir gėrio išsiilgęs troškimas. Ji buvo atgimusi. Artimos mirties pavojus buvo ugnies krikštas jos puolusiai sielai. Ji perėjo per tamsią sielos naktį ir — auštant naujam gyvenimui — jos žingsniai sustojo prie Viešpaties kojų.

Tuomet Jėzus jai tarė: "Nė aš tavęs nepasmerksiu." Kai jie tave skundė ir smerkė, aš žemėje rašiau tavo gyvenimo istoriją. Jie tave išteisino, nenorėdami ir neturėdami kitos išeities. Išteisino tave, nenorėdami pasmerkti savęs. Kitaip, visoje žemėje nesi-rastų užtenkamai akmenų nusidėjėliams žudyti. Jie tave išteisino, nežinodami tavo širdies istorijos. Aš išteisinu tave, matydamas tavo sielą, kuri yra sutverta gyvenimui, o ne mirčiai. Išteisinu tave ir grąžinu tau gyvenimą, kurio tikslas yra meilė, o ne nuodėmė. Atiduodu tau kūną, kurį sutepė nuodėmė, bet atpirko malonė. Sveiką tau grąžinu kūną, nepalietą akmenų, žaizdų ir mirties. Aš tavęs negaliu pasmerkti, nes tu pati save pasmerkei. Nebegaliu tavęs bausti mirtimi, nes tu dar turi nugaltėti mirtį ir nuodėmę prasmingu gyvenimu. Tu pati turi sau įrodyti, kad tik ta mirtis prasminga, kurioje mirštama už gyvenimą.

"Nė aš tavęs nepasmerksiu!" — dainavo jos širdis, kartojo atgimusi siela. Aš tavęs nepasmerksiu — aidėjo stebuklingais garsais naujo gyvenimo pažadas. Svetimotės akys paskendo Jo akyse. Ant Jo kilnių ir

šventų delnų ji padėjo savo širdį, kuriai buvo likę vos kelios gyvenimo akimirkos, o dabar jai buvo padovanota visa ir pilnutinė amžinybė.

Viešpats Jėzus nutraukė šventą ir dangaus artumo prisisunkusių tylą: "Eik ir daugiau nebenusidėk." Tu gali nusidėti iš silpnumo, iš žmogiško ribotumo. Gali pulti prigimties svorio prislėgta. Gali suklupti, nepajėgdama atsispirti aklai ir negailestingai instinkto jėgai. Bet tau nevalia nusidėti laisvai ir apgalvotai. Nevalia tau pasirinkti tarp Dievo ir žmogaus, tarp medžiagos ir dvasios, Dievo ir dvasios nenaudai. Stovėjai tarp gyvenimo ir mirties. Ėjai nuodėmės tamsiu urvu, kol priėjai šviesą. Da-

bar žinai, kas tau neša ramybę. Supratai gyvenimo ir mirties prasmę. Pergyvenai nuodėmės tragediją ir meilės ekstazę.

Skubiais žingsniais svetimotere skubėjo į savo namus. Kai kurie praeiviai ją badė pirštais ir sukišę galvas kažką kuždėjosi. Fariziejus, ją pamatęs, perėjo į kitą gatvės pusę. Prie šventyklos stovįs elgeta, jai praeinant, sukeikė ir spiovė į jos pusę ant grindinio. Jiėjo nulenkusi galvą: nuolanki ir rami. Atgimusia siela ir nauju kūnu ji žengė pro naujo gyvenimo vartus.

Bruno Markaitis, S. J.

(Iš netrukus išsiesiančios knygos "Širdies gelmė").

MALDA - KELIAS Į DIEVO PAŽINIMĄ

Įvairūs protiniai svarstymai mus atveda prie Dievo pažinimo, tačiau Dievo buvimo pažinimas, atremtas vien tik į protą, dažniausiai yra negyvenimiškas, per daug teoretinis, nedarąs žymesnės įtakos žmogaus gyvenimui. Dėl to ne vienas, tokiu būdu pažįstąs Dievą, nedaug skiriasi nuo tų, kurie visai Jo buvimą atmeta. Dievo buvimo tiesa tik tada virsta gyvenimiška, kai Dievas mums tampa "širdies Dievu", kai mes tą tiesą tikime visa savo esybe ir darome tinkamas išvadas savo gyvenime. Tokį tikėjimą ir įsitikinimą mums gali suteikti tik Dievo malonė. Tos malonės pagalba Dievas — Tiesa mums virsta Gyvenimu, Keliu, Realyste.

Kaip ką nors mylėdami vis labiau savo mylimąjį pažįstame ir išskverbiamė į jo vidaus pasaulį, nes mylimasis vis labiau jį mylinčiam atsi-

veria, taip ir Dievo malonė padeda giliau Jį pažinti. Juk Dievo malonė yra pats dieviškas gyvenimas, perkeltas į žmogaus sielą. Tai yra abi pusės Dievo ir žmogaus meilės išraiška, žmogaus vidaus nušvietimas dieviška šviesa.

Dievo malonės ir tikėjimo pagalba žmogus susitinka su Dievu ir Jį išgyvena savyje, o vien protaudamas, jis mato Dievą šalia savęs, stovintį to lumoje. Tik artimas susitikimas yra geriausia sąlyga ką nors pažinti. Tik Dievas, kurs, pasaulį tverdamas, savo žodžiu jį apšvietė, tegali žmogui save dvasinės šviesos apšviestą parodyti ir jį įtikinti. Tasai pasirodymas tai yra Dievo malonė, kuri ne protavimu laimima, bet yra duota iš aukšto, nes "nė vienas negali ateiti pas mane, jeigu jam nebus mano Tėvo leista" (Jono 6, 6), Psichologiškai ne-

pagrįsti, natūraliu būdu nesuprantami netikinčiųjų įtikėjimai, staigūs atsivertimai apčiuopiamai įrodo, kad Dievo malonė tikrai veikia žmogaus gyvenimą ir gali pakeisti jo vidaus pasaulį.

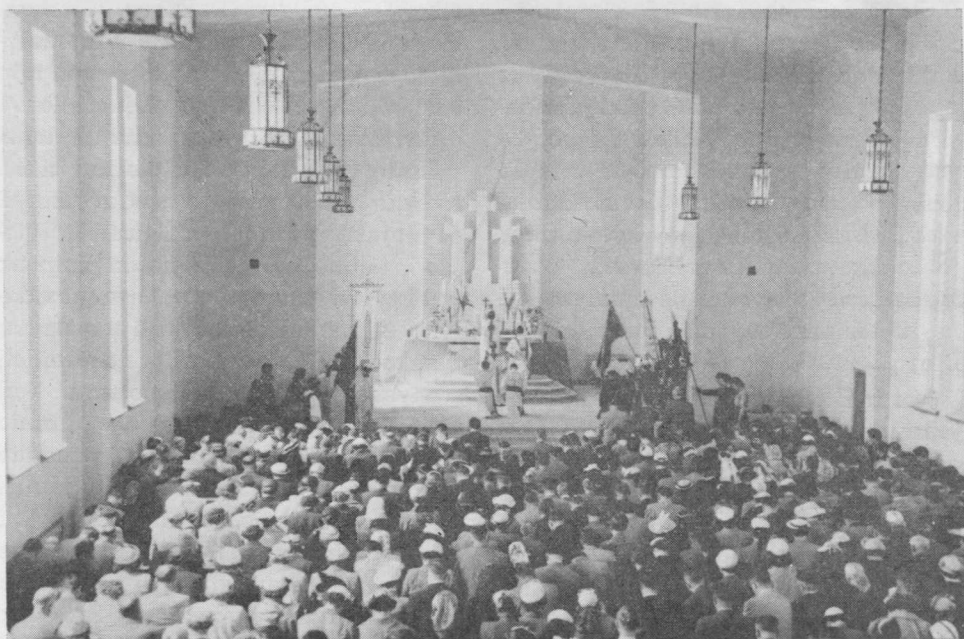
Šios mintys bent leidžia pajusti, kad protas tikėjime nevaizduoja viso vaidmens ir Pascal'io posakis tikrai yra teisingas, kad "širdis turi tokių argumentų, kurių protas nepažįsta". Kaip yra tikra, kad nuo tikėjimo žmonės atitolina ne protas, bet kitos įvairios aplinkybės, taip yra teisinga, kad tikėjimą daugelis randa ne proto keliu, bet žmogų į tikėjimą atveda kitos įvairiausios aplinkybės.

Visais laikais katalikų teologai domėjosi proto vaidmeniu tikėjime, ir kažin ar buvo tokių, kurie būtų skyrę pirmąją vaidmenį protui. Viduramžiais buvo ginčai tarp teologų tomistų ir augustinjonų, kas yra pirmiau: pažinimas ar meilė. Tomistai tvirtino, kad pirmiau yra pažinimas, o po to meilė, nes negalima mylėti to, ko nepažįsti. O šv. Augustino sekėjai sakė, kad meilė yra geriausias kelias į pažinimą. Atrodo, kad ir vieni ir kiti teisingai galvoja, ir abu tvirtinimai gali būti suderinami. Tiesa, kad pradžioje turi būti nors ir menkiausias pažinimas, kad galėtų gimti paįntajam meilė, bet, atsiradus nors ir mažiausiai meilei, žmogus labiau susidomi mylimu objektu ir nori jį labiau pažinti. Didėjant meilei, didėja ir noras vis labiau mylimą objektą pažinti. Taigi, galima sakyti, kad meilės pradžia reikalingas šiek tiek pažinimas, tačiau gilesnį pažinimą atneša meilė.

Atrodo tikra, kad meilė daugiau padeda pažinti Dievą negu grynas protavimas ir teisingi yra vieno viduramžių mistiko žodžiai, kad "Dievas gali būti mylimas, bet ne galvo-

jamas; meilė Jį gali pažinti, o galvojimas niekada". Ir gyvenimo patyrimas rodo, kad Dievas tikrumoje egzistuoja tik tiems, kurie Jį myli. Taip pat patyrimas mums atskleidžia faktą, kad giliausio Dievo pažinimo atstovai — mistikai dažniausiai nebuvo proto genijai nei žymūs mokslininkai ar teologai. Kartais visai nemokytos sielos apreiškėdavo apie Dievą labai nuostabių dalykų, nustebindamos žymiausius teologus. Net ir šv. Tomas Akvinietis, didžiausias Katalikų Bažnyčios teologas, visas tikėjimo tiesas savo raštuose protu pagrįsdamas, sakė, kad jis tas tiesas pažįstęs ne tiek savo protu, kiek jas atjaučias maldoje. Jis sakė, kad kryžius yra svarbiausia knyga, iš kurios jis semias savo mokslą.

Taigi, Dievą labiau galima pažinti meldžiantis negu protaujant. Kitaip ir būti negali, jeigu mes suprantame, kas yra malda. Dievas mums labiausiai apsireiškia maldoje, nes malda yra tinkamiausias tvatinio stovis — Tvėrėjo akivaizdoje. Savo esme malda yra nuolankumas, pasisakymas, kad mes patys sau esame neužtenkami, kad mums reikalinga Aukštesnė Esybė. Tasai nuolankumas tai yra gyvenimiškoji tiesa, kuri šaukiasi Didžiosios Tiesos, nes kiekviena tiesa yra gimininga Tiesai. Maldoje žmogus tiesia rankas į Dievą, ir negalimas dalykas, kad į tokį geros valios pasireiškimą neatsilieptų Dievas, kad mums beldžiant, Jis neatidarytų durų. Juk Jis pats Kristaus lūpomis prižadėjo atidaryti tiems, kurie beldžiasi į duris. Todėl reikia prašyti, kad Dievas mus įleistų į šventyklos vidų, kad tos tikėjimo tiesos, kurios mums atrodo beprasmės, lyg langų vitražų išorinė pusė, įėjus į vidų, atskleistų savo prasmingumą.

Lietuvių jėzuitų vadovaujamos „Aušros Vartų“ parapijos bažnyčios vidus Montrealyje.

Maldos pagalba mes prisišaukiame Dievo malonę, nes malda, priuošdama žmogų vertam sakramentų priėmimui, palaiko žmoguje dieviškąjį gyvenimą, nes sakramentai yra to gyvenimo šaltiniai. Malda būtinai turi pagilinti Dievo pažinimą, nes malda yra džiaugimasis Dievu, su Juo bendravimas, išsiūreėjimas į Jo bruožus ir pasinėrimas Jame. Štai kodėl Raisa Maritain savo dienoraštyje pasisako, kad studijos, sujungtos su malda, atveria akis Dievui išvysti, ir kad „melstis ir suprasti yra tas pat“.

Tad visi tie, kurių tikėjimas yra tiek silpnas, kad gyvenime jo beveik visai nematyti, neturi nuleisti rankų ir paskęsti abejonėse. Šalia tikėjimo gilinimo planingu skaitymu bei pasikalbėjimu su kompetentingais asmenimis, jie ypač turi melstis, kad mal-

dos dėka, tai yra bendravimu su Juo, Jį geriau pažintų ir pajustų. Reikšminga yra Šv. Rašte minimo tėvo malda: „Tikiu, Viešpatie, padėk mano netikėjimui“ (Mork. 9, 23). Tai galima būtų išreikšti tokiais žodžiais: „Noriu tikėti, turiu gerą valią, bet mano tikėjimas toks silpnas, negilus, kad jo beveik nejaučiu savo gyvenime, todėl maldauju, kad papildytum, ko man trūksta, kad mane įtikintum, kaip įtikinai svyruojančius apaštalus Sekminių dieną, kaip įtikinai tūkstančius visų laikų atsivertėlių.“

Apie maldos vaidmenį tikėjime aiškiai liudija ir šių laikų rašytojas Graef: „Dievą pažinti labiau galima malda negu studijomis. Nėra kito būdo, kuriuo sutvėrimas taip galėtų ragauti tiesą ir ta tiesa būti apšviestas negu nuolankia ir pastovia malda.“

Ir Rabindranath Tagorės raštuose iš-
tisi puslapiai yra lyg maldos žodžiai,
kuriais jis ilgisi Dievo. Tas didysis
poetas puikiai nujautė, kad geriau-
sias būdas giliau pažinti Dievą tai
yra tiesti į Jį savo rankas, prie Jo
skristi savo dvasia. Jis maldauja,
kad Dievas neišleistų jo iš savo akių.
Jo žodžiai primena ir Teresės pasa-
kymą, kad "visas blogis mumyse ky-
la iš to, kad neišsmeigiame akių į
Dievą".

Jau ir Dievui privalomos pagarbos
jausmas sako, kad jei tik protu būtų
galima Dievą pažinti, tada Jis tartum
atsistotų į eilę tų visų objektų, kurie
pažįstami protu. Tada tarp tų objek-
tų ir Dievo nebūtų esminio skirtumo.
Dievo pažinimui visas žmogus turi
nusilenkti, o ne vien tik jo protas.
Visa savo esybe jis turi kreiptis į
Dievą, nes jis visas yra sutvertas
Dievui garbinti. Tad visai teisinga
yra Karl Adam pastaba, kad "bega-
linis ir šventasis Dievas nesileidžia
išniekinamas", tai yra žmogaus pro-
to pažįstamas. Jis aiškiau apsireiškia
tik tiems, kurie giliame nusižemini-
me meldžiasi, kurie Jo prašo. Kaip
Jėzus Kristus neparodė Erodiui jokio
stebuklo, nes tas tik iš smalsumo
stebuklo prašė, taip Dievas negali
apsireikšti pilnam išdidumo protui,
nes toks protas yra per daug savęs
pilnas, kad galėtų pagarbiai priimti
gilesnį Dievo pažinimą.

Kaip literatūros genijaus mintims
suprasti reikia būti tam subrendu-
siam, taip ir gilesniam Dievo pažini-
mui reikia pasidaryti Dievui gimi-
ningu ir visa savo esybe bent ban-
dyti prie Jo artėti, tad ir mūsų pro-
tui Jis taps artimesnis. Mes tampame
Dievui giminingi, kai Jo paties gyve-
nimas nužengia į mus Dievo malonės
pavidale. Šiai malonei kelią paruo-
šia malda. Melsdamasis žmogus su-

sikoncentruoja prie Dievo, išjungia
išorinės aplinkos pasaulį, kad maty-
tų vien Dievą. Nenuostabu, kad taip
susitelkusiam žmogui Dievas save
atskleidžia ir apšviečia savo malone.

Kadangi, anot Foersterio, tikėti
reiškia būti tikram ir aiškiai matyti
esminius gyvenimo dalykus, tai to-
kio tikėjimo mums šiandien kaip tik
reikia, kai žmonija nuo esminių da-
lykų nutolo, susitelkė prie neesminių
menkos vertės dalykų ir įnešė didelį
sąmyšį į minties ir faktų pasaulį. Tad
visiems, kurie yra pasiilgę gilesnio
Dievo pažinimo, kuriuos pasaulio
lėkštumas ir susmulkėjimas kanki-
na, reikia melstis, reikia net mėginti
gilesnę maldos rūšį — mąstymą, nes
kiekvienas gerai atliktas mąstymas
yra susijungimas su Dievu. Reikia ir
tylėjimo bei vienatvės valandų, kad
galėtum Dievą išgirsti, nes, anot šv.
Augustino, "amžinoji Išmintis be per-
traukos kalba į protingąjį sutvėri-
mą". Negalėdami būti susitelkę šei-
moje, turime dažniau įžengti į baž-
nyčias ir ne pamaldų metu, nes šiais
triukšmo laikais bažnyčia gal yra
vienintelė tylos ir susitelkimo vieta.

Net ir tiems, kurie netiki, bet yra
nepatenkinti esama padėtimi ir ilgisi
kažko kilnesnio, reikia bent sąlygi-
niai melstis, kaip sako Sertillange,
prileidžiant, kad Dievas yra. Galima
taip sakyti: "Jei Tu, Dieve, esi, tai aš
meldžiuosi ir Tavęs prašau..." Ir ang-
lų rašytojas S. Maugham sako, kad
"mūsų Bažnyčia yra patyrusi, kad
tam, kurs elgiasi taip, tartum tikėtų,
tikėjimas bus duotas; kad tam, kurs
abejodamas, bet vis dėlto nuoširdžiai
meldžiasi, abejojimai bus pašalinti;
kai žmogus liturgijos grožiui pasive-
da, nusileis ant jo ramybės".

Kaip norint atgaivinti skenduolį,
reikia jame sužadinti dirbtinį kvėpa-
vimą, taip ir norint iš netikėjimo gra-

bo prikelti, reikia netikinčiame sužadinti maldos praktiką, nes malda yra lyg dvasinis kvėpavimas. Visais galimais ir įmanomais būdais reikia prie Dievo artėti, Jo ilgesį savyje žadinti, nes Dievo pamiršimas visais amžiais buvo didžioji pasaulio nuodėmė. Žmogus pirmoje eilėje tam ir

gyvena, kad Dievą pažintų, nes kas Dievą pažįsta ir Jam gyvena, to gyvenimas yra prasmingas. Teisingi yra vienos šventos mistikės žodžiai: "Kaip rimtas yra gyvenimas! Kiekviena minutė yra mums duota, kad giliau Dievuje įleistume šaknis."

Ignas Naujokas

Christopher Dawson

AUKLĖJIMAS IR KRIKŠČIONIŠKOS KULTŪROS KRIZĖ

1. Mūsų civilizacijos dabartinė krizė. Jos pagrindinė priežastis: auklėjimo susmukimas.

Manau, kad nereikalinga užakcentuoti pagrindan dedamos tezės, jog dabartinę Vakarų civilizacijos krizę reikia priskirti mūsų kultūros atsisiskyrimui nuo jos religinės bazės. Šitas faktas yra pripažįstamas net tų mintytojų, kurie yra labai nutolę nuo įprastų krikščioniškų pagrindų. Bet aš manau, kad žmonės dar pakankamai nežino, kaip atsakomingas yra auklėjimas už šį fatališką procesą. Net patys auklėtojai iki šiol nėra pakankamai įsisąmoninę to ardančio fakto, kad mūsų civilizacija tuo daugiau supasaulėja, kuo didesnę pažangą daro auklėjimas kiekybine prasme, taip kad mūsų kultūros atsisiskyrimas nuo jos religinės bazės, atrodo, yra tiesiog proporcingas visai apimančio auklėjimo išplitimui.

Taip pat negalima sakyti, kad žmonija to pavojaus nebūtų pastebėjusi. Iš pat pradžių jau jis buvo pažintas ne tik religingų žmonių, bet ir politikų bei valstybių vyrų. Hercogas Wel-

lington savo sveiku žmogišku protu išreiškė visą problemą trumpiausia forma, sakydamas: "Atsargiai su viskuo, ką mes dabar darome! Jei jūs nepastatysite visa to ant religijos, jūs išauklėsite tik daug išmintingų velnių."

Bet hercogas Wellington nebuvo joks auklėtojas; ir jo nuomonė buvo pažangiųjų idėjų atstovų atmesta, kaip reakcionieriaus pažiūra. Tokia ji iš tikrųjų buvo. Tačiau įvykiai jo posakį pateisino, ir šiandien mes matome, kokį chaosą iš mūsų pasaulio padarė tie "išmintingieji velniai". Be abejo, viso blogio šaltinio nereikia ieškoti tame fakte, kad auklėjimas tapo visuotinis, bet tame sunaikinime senosios hierarchijos, kuri buvo tarp dvasinių mokslų, gamtos mokslų ir teologijos. Ši hierarchija yra senoji aukštųjų Europos studijų tradicija. Didžioji visuotinio lavinimo bloginė buvo ne tiek jos supasaulėjimas, kiek jos posūkis į naudingumą, kuris vis didėjančiu mastu vedė prie visų nepasaulinių vertybių ir pagrindų izoliavimo. Reikia pripažinti, kad mes Anglijoje ir Amerikoje

Lietuvių jėzuitų koply-
čios Čikagoje didysis al-
torius.

tarp dogma pagrįstos religijos ir pa-
saulietiškos naudingumo galvosenos
turėjome tam tikrą ryšį, kuris yra ki-
lęs karalienės Viktorijos laikais, bū-
dingas savo kompromistiškumu. Bet
tai buvo nenatūralus ryšys ir jis ne-
įstengė atsispirti didėjančiam pasau-
lietiškai nusistačiusios kultūros spau-
dimui. O tuo laiku, kada šitas tuščias
naudingumo principas jau buvo vi-
suomenės auklėjime pakeistas hu-
manistiniu idealu — pats humaniz-
mas prarado savo garbę ir įtaką
aukštesniajam lavinimui. Kada kul-
tūros idėja buvo atpalaiduota nuo

religijos, kaip ir nuo gyvenimo, jos
socialinė reikšmė greitai dingo, ir
mes šiandien esame liudininkai re-
guliarios kovos prieš kultūrą; esame
liudininkai išaukštinto paprasto žmo-
gaus, mažo žmogaus ir mušeikos.
Mes esame liudininkai viso panteo-
no nuostabių dievų, kurie kyla iš kul-
tūrinio pagrindžio ir žengia į seno-
sios Europos dienos prieblandą ir
pilnos barbarijos nakties prietamą.
Aš netikiu, kad mūsų civilizaciją bū-
tų galima apsaugoti nuo šio likimo
vien tuo, kad mūsų dabartimi auk-
lėjimas būtų sustiprintas kiekybiš-

kai, vadinasi, kad vis daugiau žmonių ilgesniam laikui auklėjimas apimtų. Faktiškai viešojo auklėjimo ištesimas — vienos iš vienašališkų auklėjimo sistemų bandymas suformuoti visos visuomenės galvosena pagal vieną visą apimančią auklėjimo sistemą — tikrai didina modernios visuomenės masiškumą, nepakeldamas jos kultūros, nei pagilindamas dvasinio gyvenimo.

Galimas dalykas, kad po karo mes pergyvensime didelį auklėjimo pastangų polėkį ypač Rytuose ir ne europietiskame pasaulyje. Bet jame reikšis tik stiprios socialpolitinio pobūdžio pastangos, panašios į tas, kurios inspiravo Sovietų auklėjimo pastangas praeitą dvidešimtmetį. Geriausiu atveju tai reikš gyvenimo stovio pakėlimą visose tose tautose, kurios buvo nustumtos, paniekintos ir apiplėštos. Blogiausiu atveju tai gali reikšti tautų sumasirimą ir palenkimą politiniams valdžios tikslams. Bet kiekvienu atveju grės pavojus per daug užakcentuoti tas priežastis, kurios kyla iš naudingumo, ir apleisti giliąsias dvasines galias, kurios buvo kūrybinis elementas visose didesnėse krikščionių ir nekrikščionių praeities kultūrose.

O Vakaruose mes jau esame šitą fazę peržengę. "Ekonominis žmogus buvo tapęs bendra priebeiga mūsų protėviams, ir utilitaristas yra šandien nuo mūsų toliau negu rafaelistai (Angelo Rafaelio pasekėjai, kurie neprašyti pasišauna kieno nors patarnavimui. Vertėjas.). Mums atėjo laikas grįžti atgal ir žiūrėti, ko mes per šiuos du šimtmečius pasaulio užkariavimo ir ūkiškos pažangos netekome ir pasvarstyti, kaip mes galėtume vėl rasti priėjimą prie tų pagrindinių realybių, ant kurių remiasi mūsų civilizacijos esmė. Jei mes pri-

pažinsime (aš manau, taip mes visi darome), kad Vakarų kultūra yra krikščioniškas kūrinys, kad Europa yra krikščionybės duktė — tai mes turime skirti šiai tiesai kur kas daugiau dėmesio teorijoje ir praktikoje negu mes darėme praeityje. Mes, aš manau dabar, negalėtume sakyti, kad jaunas vyras arba kiekviena jauna moteris apleidžia šiandien mokyklą arba universitetą su aiškia šio fakto sąvoka.

2. Praeitų dienų krikščioniškas auklėjimas ir religinis auklėjimas šiandien

Auklėjimas plačiausia žodžio prasme yra procesas, kuriuo nauji visuomenės nariai įvedami į jos gyvenimą bei galvosena, pradedant nuo paprasčiausių užsilaikymo ir elgesio formų, iki aukščiausios dvasinės išminties palikimo. Todėl krikščioniškas auklėjimas yra įvedimas į krikščionišką gyvenimo ir galvojimo būdą; ir tūkstantį du šimtų metų Europos tautos daugiau ar mažiau buvo šiai įtakai pasidavusios. Šis procesas kai kuriuose punktuose turėjo gilesnės įtakos, kai kuriuose ne taip gilios įtakos, tačiau jei mes jį imame kaip visumą, tai galima sakyti, kad niekur kitur žmonijos istorijoje negalime rasti tokios galingos intelektualinių ir moralinių pastangų srovės, kuri per tiek daug kanalų tekėtų į šį vienintelį tikslą. Koks netobulas bebūtų buvęs pasisėkimas, nėra abejonės, kad jis pasaulį pakeitė; ir niekas neturi teisės kalbėti apie Vakarų Europos civilizacijos istoriją, kuris nepadėjo visų pastangų suprasti jos tikslus ir metodus.

Apskritai, tas nebuvo padaryta. Tiek iš istorikų, tiek ir iš auklėtojų pusės buvo apsileista, kai jie artino-

si į dalykus visai iš kitos perspektyvos. Tokia istorija kaip Gibbons, kuri alsuoja atvira kova ar neapykanta krikščioniškai kultūrai — yra visų paprastai laikoma šališka. Bet daug kas laiko visai galimu dalyku rašyti apie Europos kultūrą, kaip ir tautinę istoriją, visą krikščioniškąją palikimą iš aprašymo taip išleidžiant, kad vidutiniškas skaitytojas visai nepastebės, kad ko nors trūksta. Vienok religinė tradicija sudarė sąlygas visos kultūros išsivystymui nuo penktojo iki devynioliktojo šimtmečio, ji davė vertybių matus, ji suteikė žvilgsnį į tikrovę, ji iššaukė į gyvenimą savo charakteringus reiškinius. Šiandien į religinį auklėjimą žiūrima kaip į šalutinį reiškinį, kuris yra tik laisvai susijęs su bendru auklėjimo pastatu, panašiai kaip gotiška bažnyčia moderniam kvartale.

Bet praeityje ji buvo pagrindas, kuris laikė visą kultūros pastatą ir buvo giliai įleidusi šaknis po socialinės sąmonės paviršiumi.

Nes iš pat pradžių krikščioniškas auklėjimas buvo suprantamas ne pamokų išmokymo prasme, bet įvedimu į naująjį gyvenimą. Pirmieji krikščioniško auklėjimo vadovėliai, kaip šv. Kyrilio Katechetiški pašnekesiai arba šv. Augustino veikalas "De catechizandis Rudibus" pabrėžia esoterinį (paslaptinę) pamokymo charakterį. Pvz., mes skaitome šv. Kyrilio Jeruzaliečio katechezų pradžioje tokią pastabą: "Šitas katechezes Tu gali duoti į rankas krikštijamiems ir pakrikštytiems tikintiesiems, bet jokiū būdu ne katechumenams arba tiems, kurie nėra krikščionys, nes Tu turėsi už tai prieš Viešpatį atsakyti. Ir jei Tu padarysi nuorašą, užrašyk tai pradžioje, kaip Viešpaties akivaizdoje." Krikščioniškas auklėjimas buvo kažkas, kas ne-

galėjo būti patiekta tikrai žodžiais, bet apėmė viso žmogaus mokslą. Tai buvo valymo ir švietimo procesas, kuris savo centrą rado religinėse misterijose ir buvo išreiškiamas simboliniais pavaizdavimais ir liturginiais veiksmais.

Taip krikščioniškas auklėjimas buvo ne tik šventas įvedimas į krikščionišką visuomenę, bet taip pat įvedimas į *kitą pasaulį*, kur už slepiančių žydų pasidarydavo matoma dvasinė tikrovė, kuri būdavo neprieinama natūraliam žmogui ir kuri pakeisdavo buities prasmę. Ir man atrodo, kad kaip tik šioje vietoje pasirodo mūsų moderniojo auklėjimo — neišskyrus ir religinio auklėjimo — trūkumai. Jam trūksta *dieviškojo apreiškimo* prasmės. Jis yra priimamas kaip pamokymas, kartais kaip naudinga informacija, dažnai kaip įkylus balastas, reikalingas kokiam nors egzaminui pasirengti. Bet niekur mes nerandame to džiaugsmingo naujos ir stebėtinios tikrovės atradimo jausmo, kuris mūsų krikščioniškai kultūrai davė gyvybę! Visoks tikras religinis auklėjimas veda aukštyn prie dieviškų paslapčių mąstymo, ir kur to nėra, ten visa kultūra yra savyje silpna ir nevieninga. Gali čia būti padarytas priekaištas, kad tai esanti pamaldų sritis, bet ne auklėjimo. Bet nėra galimybės tas dvi sritis viena nuo kitos atskirti. Krikščioniško auklėjimo ir kultūros tradicija kaip tik prasidėjo ir išsivystė pamaldų aplinkoje. Pirminis krikščioniškas auklėjimas buvo pašventinantis įvedimas į dieviškas paslaptis liturgijos prasme ir jis atnešė su savim religinės poezijos, muzikos ir meno išsvystymą — krikščioniškos kultūros pirmgimius.

Gal būt, mums sunku įvertinti šių dalykų auklėjančią reikšmę, nes

krikščioniška liturgija ir su ja susijusi literatūra bei menas dar kaip gyva mūsų būties dalis tebeveikia mūsų gyvenime toliau taip, kad mes nelabai galime įsivaizduoti, kaip labai skirtinga yra padėtis mūsų šiandieninės kultūros nuo tos, kuri buvo prieš ją.

Šiandien Bažnyčia yra tikrai viena iš daugelio kultūrinių įstaigų, kurios tarp savęs lenktyniauja, formuodamos viešąją nuomonę: kinas ir radijas, drama ir romanas, spauda ir skelbimai, neminint jaunimo sąjūdžių ir politinių partijų. Bet praeityje Bažnyčia bent paprastiems žmonėms per ištisus šimtmečius savyje apėmė visą kultūros ratą; tik bažnyčioje paprastas žmogus rado pamokymą, dievišką mokslą ir dvasinį maistą. Bažnyčios tebėra paminklai praeito laiko ir kultūros, bet nebėra daugiau gyvieji visuomenės centrai, kuriais jos buvo. Mes turime į jas pažiūrėti, kokios jos buvo savo grožio dienos — žėrinčios savo spalva, turtingos skulptūra, pilnos muzikos ir dramatinio liturgijos veiksmo — dvasinės tvirtybės rūmai — kad mes galėtume įsivaizduoti sau tą vietą, kurią jos užėmė kadaise tautos gyvenime, kuris kitais atžvilgiais buvo daug vargingesnis negu šiandien. Net šiandien, kur jos yra palyginti apleistos, bažnyčių įtakos kultūriniam gyvenimui jokių būdu negalima nevertinti. Iš savo asmeniškios patirties aš norėčiau pasakyti, kad savo mokslo metais kur kas daugiau išmokau, lankydamasis Winchesterio katedroje, negu iš religinių pamokų mokykloje. Ta didelė bažnyčia su savo saksų karalių paminklais ir Viduramžių valstybiniais vyskupais davė mums progos stipriau pajusti religinio elemento reikšmę mūsų kultūroje ir jos įsišaknijimą mūsų

tautiniame gyvenime, negu tai, kas reikėjo išmokti iš knygų. Tai buvo ne tik istorinės sąmonės praplėtimas, bet jis taip pat pagilino ir dvasinį žmogaus religijos supratimą, kaip objektyvios tikrovės, kuri išeina toliau už privataus patyrimo ribų. Ir jei taip gali būti net šiandien, tai kur kas daugiau turėjo būti praeityje, kada šventųjų ir šventų vietų kultas teikė visai istorinei ir geografiniai sričiai savo šventumo palaimą ir visoms visuomeninėms bendruomenėms bei veikimams teikė priklausantią religinę simboliką!

3. Katalikiška ir protestantiška auklėjimo sąvoka

Europos sukauptas religinių simbolių lobynas buvo išplatintas Reformacijos, kuri sunaikino liaudies kultūros liturginį charakterį ir tuo pačiu laiku sudavė didelį smūgį krikščioniškos tradicijos įvertinimui. Bet jokių būdu ji nenuvertino religinės auklėjimo reikšmės. Priešingai, reformatoriai laikė savo uždaviniu praveisti religinio sąjūdžio reformą plačiu mastu, atstatyti krikščionišką auklėjimą, ir šis sąjūdis atitiko humanistų klasinių mokslų renasansą. Atgal prie Biblijos! Tai buvo naujojo religinio auklėjimo šūkis, kuris pakeitė mūsų kultūrą 16-me ir 17-me šimtmečiuose. Kur tik protestantų auklėjimo tradicija laisvai veikė: pvz. Skotijoje, puritaniškoje Anglijoje, Geneve ir Naujoje Anglijoje — turėjo stebėtiną pasisėkimą, pakeldama paprastos liaudies mokslinį išsilavinimą, išvystydama individualizmą, dorinį veikimą ir nepriklausomą nuomonės pareiškimą, nežiūrint, kad toks laimėjimas nešė kitoms kryptims nuostolį.

Lietuvių Jėzuitų kop-
lyčios Marijos altorius.

Tomai galėtų būti prirašyti apie socialines pasekmes, kurios atsirado iš tų dviejų krikščioniškų auklėjimo tradicijų nukrypimo: liturginės katalikiškos ir biblinės protestantiškos tradicijos. Bet kiek aš žinau, tos pasekmės nebuvo užrašytos ir net pasikalbėjimuose mažai dėmesio buvo kreipta į tuos klausimus, kurie iškėlė bendro mokslo plano galimybę religiniam auklėjimui. Be abejonės, humanistinio auklėjimo dėka buvo sumažintas skirtumas tarp katalikiško ir protestantiško auklėjimo. Net savo laiku abi tradicijos pasidavė

viena antros įtakai, kada religinis nesusipratimas buvo aršiausias. Taip protestantiškos kilmės katechizmas, kuris nuo 16 šimt. iki šių dienų tiekia taisyklių metodiką religiniams pamokymams, buvo vienok nemažai charakteringas moderniam Katalikų religiniam mokymui ir iš kitos pusės, tuo pačiu metu, jėzuitų auklėjimo sistema darė didelės įtakos Protestantų Lotynų mokykloms ir akademijoms.

Nors jungtinė Renesanso ir Reformacijos įtaka padėjo išplisti mokslui ir religiniam auklėjimui, tačiau ji

taip pat dėjo pastangas padauginti praktiškus kultūros elementus, nukreiptus į naudingumo sritį, nežiūrint, kad bizantiški Rytai ir viduramžių Vakarai laikė mintijimo ir dvasinio polėkio idealą aukščiausiu visos žmogaus kultūros paskyrimu ir patėisinimu; idealą, kuris rado savo klasišką išraišką šv. Tomo ir Dantės asmenybėse. Bet, pradėdant 15 šimtmečiu, kultūra ir auklėjimas buvo palaipsniui sujungti su gyvenimo aktualijomis. Humanistinis kūniškų ir dvasinių galių išlavavimo idealas buvo sujungtas su protestantišku idealu, kurį Troeltsch pavadino *sekularine arba vidutine pasauline askeze*; tai buvo idealas pašventinti žmogų rūpestingu „pašaukimo“ atlikimu ir gyvenimo pareigų išpildymu tame luome, į kurį Dievas jį pašaukė. Ir vėl tas vedė prie ūkiškų dorybių ugdymo (taupumo, darbštumo) ir prie naudingų žinių įsigijimo, kaip prie svarbiausio auklėjimo tikslo. Be abejonės, žemiška naudingumo galvosena buvo tiesioginis religinis naudingumo galvosenos produktas ir paveldėjimas, kuris išsivystė ant protestantiško pagrindo ir ypač puritaniškos kultūros. Nežiūrint to, kad Bentham buvo pats prancūziško Švietimo laikotarpio mokinys, tačiau jis kaip šulas vairavo sąjūdį į racionalizmo vėžes. Jo charakteringos formos tikrai paeina iš protestantiškos tėvų kultūros žemės. Garsusis Viktorijos laikotarpio auklėtojas Matas Arnold rašė: „Perjodas, kuris dabar baigiasi, prasidėjo tada, kada katalikiškumas po Renesanso svaiguliu prarado visą kreditą ir buvo baigtas. Mūsų rimta prigimtis, kaip iš anksto buvo pranašauta, norėjo pamatyti žmogaus Sūnaus dieną ir nematė. Žmonės vis daugiau ir daugiau šaukė: Štai Jis

čia ir štai Jis ten! Bet nežiūrint to, buvo sekami akli vadai ir einama klaidinga kryptimi. Dabartinė Anglijos ir Amerikos civilizacija yra to išdava — civilizacija su daugybe dorybių — be dvasinio aiškumo ir be charakterio. Dabar mes anglai turime laimėti sau abu kiekvienu žvilgsniu ir pažinti reikalingumą iš *didesnio gyvenimo egzistencijos gylio* (anot Emerson). Išminčiai ir šventieji panašiu būdu skelbė šitą reikalingumą, bet taip vadinamieji praktikai ir pasaulio žmonės išjuokė jį visada. Bet prie dabartinių šios išminties griuvėsių neturėtų būti mums sunku įvertinti jų idėjas ir jų išsireiškimus, jų plepalus ir jų atsikirtimus, kiek jie yra verti, sujungti savo likimą su išminčių ir šventųjų likimu“ (Ižanga į „Irish Essays“, 1882).

Arnoldas skelbė šitą mokslą be poilsio Anglijoje, karalienės Viktorijos vidurmečiu, ir jis buvo nepaprastai laimingas, galėdamas padaryti įtakos į Švietimo politiką, nes jis išbuvo 35 metus auklėjimo skyriaus valdininku ir vis iš naujo pakeltas pagalbos komisaru prie karaliaus komisijų, kurios buvo skirtos suplanuoti Švietimo politiką. Aš manau, negalima paneigti jo įtakos, kultūros pagrindus padėdant, bet kur kas daugiau jis pats yra atsakingas už populiarumo trūkumą ir blogą vardą. Matas Arnoldas buvo tai, kas pas mus šiandien vadinama „high-brow“. Jis buvo tikrai tipas ir originalas „high-brow'o.“ Karas, kurį jis paskelbė kultūros priešams, iššaukė priešingą reakciją, kuri išėjo prieš tikrą kultūrą ir teroro viešpatavimą taip, kad mes jo pasekmes šiandien kenčiame.

Faktas, kad kultūra neturi iš savęs galios atstatyti bei pakeisti visuomenės gyvenimą, kaip lygiai neturi tos

galios humanistinė kultūra, kuri su-
pranta krikščionybės dvasines ver-
tybes intelektualiniai. Kultūra veda
prie vertybių dydrodžių, intelektualini-
nių ir estetinių vertybių, prie išvys-
tymo kritiškų galių, prie platesnių
žinių ir atsipalaidavimo tiek iš didžio-
sios minios, tiek iš valdančios kla-
sės prietarų ir klaidų. Jų turėjo Ar-
nold lygiai kaip ir jo bendralaikiai:
Renan ir Sainte-Beuve Prancūzijoje ar-
ba Emerson, Henrikas James ir Hen-
rikas Adams Amerikoje. Jie visi bu-
vo puikūs žmonės, kurie iš savo dva-
sinių aukštumų žiūrėjo ir nuošaliai
laikėsi, kuomet gyvenimo audra užė-
pro jų šalį. Nė vienas iš jų nesilaikė
religijos savo gyvenime, nors jie vi-
si aiškiai suprato, kaip svarbu ją tu-
rėti. Jiems trūko tikėjimo, ir dėl to
jiems trūko meilės, ir dėl to jiems ne-
pasisekė įgyti žmonių simpatijos, ir
dėl to jie sukėlė sąmoningai ar nesą-
moningai net jų pasipriešinimą!

Krikščionių bendruomenių kultūros
vadai buvo taip pat kritiškai praeityj,
bet kasdieninio žmogaus prigimties
reikalavimų atžvilgiu jie nesiskyrė
nuo modernių humanistų. Bet didieji
krikščionių high-brows, kaip Pascal
ir Newman, visados stovėjo su pa-
prasta liaudimi už aukščiausių tikėji-
mo paslaptį: "Už Abraomo, Izaoko ir
Jokūbo Dievą — ne už filozofų ir
mokslininkų Dievą, bet už Jėzaus
Kristaus Dievą, Deum meum et Deum
vestrum." Tikėjimo paslaptis veda
visus žmones prie Gyvenimo širdies,
sumažina kultūros skirtumus huma-
nistinė žodžio prasme iki reliatyvaus
nereikšmingumo.

Todėl kaip tikėjimas yra pradžia
ir pabaiga krikščioniškos kultūros,
taip jis yra pradžia ir pabaiga krikš-
čioniškos etikos. Tas yra bendra vi-
soms krikščioniškoms religijoms:
Katalikų, Ortodoksų ir Protestantų.

Aš palaikau nuomonę, nors ji nėra
plačiai priimta, kad esminis religijos
ir kultūros skirtumas yra tos pačios
rūšies, koks jis pasireiškė Reforma-
cijos metu, kaip katalikas ir protes-
tantas žiūri į santykį tarp tikėjimo ir
gerų darbų: Katalikai, atmesdami
Protestantų pažiūrą, žmogaus išteisi-
nimą vien iš tikėjimo, moko esant
gyvą ir organišką ryšį tarp tikėjimo
ir gerų darbų ir pagal jų pažiūrą
esąs tas pat organiškas ir gyvas ry-
šys tarp religijos ir kultūros, kurio
protestantai iš principo nepripažįsta.
Aš manau, viena svarbiausių prie-
žasčių buvo ta, kad modernusis pro-
testantizmas buvo indiferentiškas
kultūrai. Kehrreim, rašydamas apie
Mato Arnoldo ginčus, sako, kad 19
šimtmečio nedraugiškumas, tikrų
anglų ir amerikiečių gyvenimo rei-
šinių išblukimas, dažnas religinių
anglų ir amerikiečių bendruomenių
indiferentiškumas buvo aukštesnio
švietimo problema. Šiandien tai yra
praeities dalykas. Reakcija prieš
puritanizmą privedė Angliją ir Jung-
tines Amerikos Valstybes prie išori-
niai hedonistinės masinės kultūros
(Hedonizmas [gr. hedone] — smagu-
mai kaip aukščiausias gėris ir tikslas.
Vert.). Čia perėjo kažkas iš vieno
kraštutinumo į kitą be didelio pasi-
keitimo. Svarbiausias jų bene bus
niekinimas idėjų ir indiferentizmas
žmonių kultūrai. Tas charakterizuoja
šiandieninį masinį žmogų ir vakarykš-
tą filistiną (Filistinas [hebr. Pelistim]
— karinga tauta su žydais. Čia rei-
kia siauro akiračio žmogus. Vertė-
jas.). Paskutiniai buvo krikščioniš-
kos kultūros tradicijų sugriovėjai, ne-
žiūrint, kad jie patys buvo tikro reli-
ginio tikėjimo ir dorovės ramsčiai.
Bet jų pasekėjai užpildė jų spragą
su materialistine pseudokultūra, kuri
yra tikras opiumas liaudžiai, jovalas
ir apsisvaiginimo priemonė.

Šiandien, atrodo, moderniai civilizacijai atsidaro tas pats kelias, kuris atsidarė Senosios Romos kultūrai. Iš vienos pusės, yra perdaug didelis materialinių šaltinių ir gerovių išvystymas dėl masinio gerbūvio: duona, žaidimai, maudyklės ir teatrai; iš kitos pusės, per didelis valdžios jėgų pakilimas: pergalintis jėgų svoris yra sugniaužtas kelių pasaulio viešpačių rankose. Bet mūsų atveju pavojus yra didesnis, negu jis buvo senajai civilizacijai, nes mūsų valdžios jėgos ir priemonės nepalyginamai didesnės ir tradicija, kurią mes turėtume prarasti, nėra pagoniškos Romos imperijos, bet krikščioniška tradicija. Tačiau niūri paralelė nėra visiškai beviltiška. Nes klasinės kultūros žlugimas ir pasaulinės valstybės masyvinis jėgos priaugimas privedė faktiškai senąją materialistinę kultūrą prie galo. Po jos sekė staigus žmonijos bėgimas į naują dvasinę sritį, į naują dvasinio pasaulio atradimą ir į naujas dvasines laisvės sferas. Tai buvo Tiberijaus ir Nerono amžius, kuris pergyveno krikščionybės atėjimą. Iš po griuvusių gigantiškos pasaulinės valstybės pasirodė trečiame šimtetyje jau krikščioniška kultūra.

4. Dabartinio humaniškumo išgelbėjimas yra krikščioniškos kultūros atstatymas.

Dabartinė mūsų civilizacijos krizė gali būti pergalėta tikrai radikaliu atsivertimu. Nes kaip sunku bebūtų šią galimybę pripažinti, tačiau nemažiau sunku tikėtis, kad pagaliau užimta kryptis nenuvestų mus prie Roboter utopijos (Roboter [rus. robot] — darbininkas prie automatiškos mašinos, automatas. Vert.). Faktinai

paskutiniųjų 30-ties metų katastrofos yra ne tik ženklas pasaulinio humanizmo bankroto, bet taip pat jos rodo mums, kad pilnai sekuliarizuota civilizacija yra absoliučiai nežmoniška — priešas žmogaus gyvenimo, nesuderinamas su pačia žmogaus prigimtimi. Nes, kaip aš mėginau išsiaiškinti savo paskutinėse knygoose, ypač knygoje "The Judgement of the Nations", užpuolimo noras ir smurto jėgos yra vaisius sunaikintos žmogaus dvasios, kuri gresia sunaikinti mūsų kultūrą. Vakarų civilizacija įstengė šiek tiek pagyventi iš normalios praeities tradicijos, kuri buvo palaikyta šlifuoto humanistinio idealizmo. Bet esmėje tas buvo tikrai praeinantis reiškiny. Kaip humanizmas taip ir žmoniškumo principas dabar smunka. Mes matome vis daugiau ir daugiau visuomenę apimtą aklos jėgos, kuri ją varo prie vienas kito sunaikinimo ir pagaliau prie jos išnykimo. Civilizacija gali būti kūrybinė, teikianti gyvybę su tokia jėga, su kokia ji įdvasinta. Kitaip valdžios padidėjimas neišvengiamai padidina jos jėgos panaudojimą blogam.

Todėl, tik atrandant naują dvasinį pasaulį ir atstatant žmogaus dvasines galias, yra galima dar apsaugoti humaniškumą nuo savižudybės. Tas yra neišmatuojamai didelis uždavinys, kurį krikščioniškas auklėjimas turi perimti. Jis apima kur kas daugiau negu kuris nors krikščionis ir auklėtojas iki šiol pajėgė įsitikinti. Ir tas uždavinys yra neišvengiamas todėl, kad mes turime reikalo su nežinomais faktoriais, kurie slepiasi už mūsų akiračio, žemiau mūsų supratimo lygio, kitais žodžiais tariant, ši problematika liečia tris dalykus: ateitį, žmogaus sielą ir Dievą, kurių mes nesuprantame. Todėl modernusis žmogus, kuris gyvena pasaulyje,

pažindamas jį moksliskai ir techniškai apvaldydamas, yra blogesnėje padėtyje negu jo protėviai, kai jis prieina risti paskutines religines problemas. Jo protėviai kiekvienu atveju kreipėsi į paslaptingas jėgas, ant kurių jie neturėjo jokios galios. Todėl jie jautė aiškiau Dievo betarpinę ir praktinę pagalbą ir nuo Jo priklausomybę.

Bet dėl to mes neturėtume būskautai, kaip kai kurie mūsų modernūs mintytojai daro, nesuprasdami religijos ir kultūros dualizmo, kuris nepalieka jokios erdvės krikščioniškam auklėjimui. Juo didesnės yra mūsų gamtos ir žmogaus istorijos žinios, tuo didesnė pareiga yra pritaikyti šias padaugėjusias žinias Dievo pažinimui ne tikslai doriniu bet taip pat ir intelektualiniu žvilgsniu, iš naujo nušviečiant paveldėtą krikščionišką kultūrą nauju mokslo terminu, sujungiant kultūros priemones su jos tikruoju dvasiniu tikslu.

Dabartiniu metu yra didelis pavojus, kad kultūros akcija bus paliesta ir nukris tiek religijos tiek auklėjimo srityje. Paskutiniu atveju yra tendencija paaukoti filosofinius dalykus gamtos ir technologijos mokslams. Gamtos moksle jau slypi teologiškas dualizmas, į kurį aš kaip tik kreipiu dėmesį. Jis randa savo išraišką į akis besimetančiu Barth sugrįžimu prie Liuterio ir Kalvino teologijos, kuri peršasi nauja dialektikos forma. Abi tendencijos savo įvairia rūšim yra nepalankios paveldėtai krikščioniškai kultūrai ir senai studijų tvarkai, kuri laikosi ant kylančio pagrindo iš dvasinių mokslų, filosofijos ir teologijos. Jei religinis žinojimas yra suveliamas su ekonominiais ar politiniais interesais, kaip dažnai pasitaiko, tai religijai yra dar žalingiau. Todėl krikščioniškos kul-

tūros atstatymas yra religijos ir auklėjimo esminis uždavinys, kuris neatskiriamai yra sujungtas su socialine krikščionybė ir krikščioniškos tautos idealu: "Plebs christiana — populus Dei." Šis krikščioniškas idealas, kuris atrodo toks išblukęs ir svetimas individualistinei ir supasaulėjusiai 19 šimtmečio filosofijai ir moderniam pasauliui, vis dėlto yra krikščionybės širdyje. Toks jis buvo viduramžiais, kai krikščionybė buvo triumfuojanti kultūra pasaulyje ir tuo metu, kai krikščionybė buvo persekiota, kaip slaptas pagrindinis sąjūdis, nors visi krikščionys žinojo esą naujoji tauta kaip "trečioji rasė", ant kurios galvos visi susirinko iš visų pasaulio galų. Žiūrint senosios Romos galiūnų akimis, krikščionys buvo tikslai neišauklėta barbarų saujelė. Tačiau mes turime čia atsiminti, kad jie buvo iš tikro kultūros tradicijos paveldėtojai, lygiai kaip heleinistai. Jie atnešė į išvargusių ir dvasiniai pakrikusių Romos valstybės kultūrą gilaus patyrimo sukauptus turtus. Jų patyrimas stovėjo ant kito tikrovės lygio, negu Graikija ir Roma jį pažino. Moderniame pasaulyje yra panaši religinės kultūros tradicija, kurią maitinti ir apsaugoti yra Bažnyčios pasiuntinybė. Nežiūrint to, kaip bebūtų mūsų moderni kultūra supasaulėjusi, tačiau šis religinis palikimas pasiliks, kaip gaivinanti vandens srovė dykumoje. Tikras religinis auklėjimas dar gali juo naudotis ir palaistyti ištroškusius kraštus ir atnaujinti žemės veidą, pažadėdamas naują gyvenimą. Gaila, kad čia didelę kliūtį sudaro patys krikščionys, nepajėgdami suprasti to paveldėjimo turinio ir neišsemiamų galimybių, kurios jame glūdi.

Vertė Kunvalis.

Jaunimo Paslaptys

MERGYSTĖ — DIEVO IR ŽMOGAUS KELIAS

Nuo pirmojo šimtmečio iki mūsų dienų Katalikų Bažnyčioje išsilaikė viena gyvenimo forma, kuri amžių būvyje susilaukė ir daug gerbėjų ir nemažai priešių. Prieši ji turi ne tik pagoniškosiose žmonių masėse, bet ir save katalikais tebelaikančiuose sluoksniuose. Šiandien bus dar daugiau tokių, kurie šitos gyvenimo formos nesupranta nei prasmės nei reikšmės ir todėl negali jos vertinti. Bažnyčia, savo ruožtu, niekada nenustojė kelti, pabrėžti, gerbti ir ją rekomenduoti. Kalbu čia apie mergystę. Mergystę kaip gyvenimo idealą, ar ji būtų gyvenama pasaulyje, ar kurio vyrų ar moterų vienuolyno užuovėjoje. Mūsų laikais ir mergystės, kaip gyvenimo idealo, nesupratimas ir jos pabrėžimas turi gilesnių priežasčių negu seniau turėdavo. Modernusis, net ir "religinas" modernusis žmogus labiau ir gyviau pajunta savo asmenybę, pajunta ypatingąsias gyvenimo vertybes ir teises. Modernusis žmogus, atrodo, daug gyviau ir rimčiau ieško savo esminių santykių su Dievu. Ir kai

šiandien, aplamai, visi stengiasi išvengti, kiek galima, bet kurių įsipareigojimų ir čia žiūri savo "asmens laisvę", tai jei kam tenka apsispręsti, ar priimti Bažnyčios uždedamus saitus, ar pasiduoti kokiems nors religiniams įsipareigojimams, tai jis nori aiškiai matyti jų vertę ir prasmę. Mergystė, kaip krikščioniškojo gyvenimo idealas, be abejo, yra tvirtiausias visų religinių ryšių, ir jis yra neįjaukus tiek pasaulio apipagonėjusiam žmogui, tiek ir nevienam šiaipjau religiniai nusiteikusiam.

Tuo klausimu vokiečių jėzuitų leidžiamame žurnale "Stimmen der Zeit" (Laiko Balsai), gegužės mėnesio numeryje įdėtas labai aktualus ir gražus tėvo A. Grillmeier'io straipsnis. Čia perduodame jo pačias svarbiausias sulietuvinatas mintis. Įžanginiame žodyje Grillmeier'is pastebi, kad kitaip reikia kalbėti apie mergystę pasaulio žmonėms, kitaip tikintiesiems, kuriems yra priimtini Evangelijos argumentai. Straipsnis skiriamas tikintiesiems. Pirmojoje dalyje autorius parodo, jog mergystė (tiek mergaičių, tiek vyrų!) yra Dievo kelias į žmones. Antrojoje — ir žmogaus kelias į Dievą.

I. Mergystė — Dievo kelias į mus

Kaip visų laikų idealas, mergystė sušvito pasauliui tą akimirką, kai Dievas tapo žmogus "ex Mariā Virgine", iš *mergaitės* Marijos (Pius XII. Sacra Virginitas. AAS 46. 1954. 161-191). Marijos mergystės prasmė suvokiama pirma žvelgiant į ją iš Dievo ir Kristaus, o tik paskui iš Marijos pusės. Taip žiūrint, Marijos mergystė pasirodo esanti į pasaulį ateinančio Dievo ženklas. Ateina Dievas. Ateina prisidengęs žmogaus kūno prigimtimi. Šitoks Jo atėjimas tik ta-

da galimas laikyti dievišku, kai jis "gimsta iš mergaitės". Jau pranašas Izaijas (7, 14) atkreipė dėmesį į šitą Dievo ženklą: "Pats Viešpats suteiks jums ženklą: štai MERGAITĖ pradės ir pagimdys sūnų ir pramins jį vardu Emanuelis, Dievas su mumis". Taigi, čia mergystė padaroma ženklas Dievo atėjimo pasaulin. Mergystė čia yra priemonė Dievui paliudyti save, kad Jis regimai ir lemiamai įsijungia pasaulio istorijon. Šv. Dvasios galybė pradėdama savo Sūnų mergaitėje, Dievas pats padaro kūrybinę "pradžią". Kas gimė iš Marijos, tas nebus "iš kraujo, nei iš kūno geidimo, nei iš vyro valios, bet bus iš Dievo" pagimdytas (Jo. 1, 13). Kad Dievo sūnaus gyvenimas prasideda ne vyro veiksmu, o Šv. Dvasios galybe, tai įrodo visišką Jo malonės didybę ir jėgą. Žmogiškasis tėvo aktas būtų nustelbęs šitą dieviškąją malonės iniciatyvą. Jis būtų aptemdęs ir tai, kad pats Dievas yra vienintelis šito iš Marijos gimsiančio vaiko tėvas. Šitas vaikas, kūnu apsilvėjęs, natūralusis Dievo Sūnus - vaikas, nepripažins nė vieno žmogaus savo tėvu. Ateidamas pasaulin, pačiu savo atėjimu Jis turi pasirodyti esąs Dievas visais atžvilgiais. Ir kai, Dievo sūnui tampant žmogumi, Marija pasilieka mergaitę, tai pati garbingoji Viešpaties didybė, apgaubusi ją, paliudija — pas mus atėjo Dievas. Todėl mergaitiška Marijos motinystė yra Dievo ženklas, kad Jis yra tarp žmonių.

Tačiau ne vien Marijos mergystė, bet ir krikščioniškoji mergystė tapo Dievo ženklų visiems laikams. Krikščioniškoji kiekvieno vaikino ir merginos mergystė visa savo esme skelbia: Dievas yra arti, Jis nori būti rimtai imamas, Jo nuosavybės teisės į kūną ir sielą turi būti pilnai pripa-

žįstamos. Tikra religinė mergystė visada žiba šventumu. Mergystė ir šventumas priklauso vienas kitam. Kur tik tas idealas yra gyvenamas Kristaus vardan ir "dėl dangaus karalystės", ten visas žmogaus asmuo, visa jo esmė, kūnas ir siela išpažįta ir garbina Dievo vardą. Dėl to mes kalbame apie "Dievui pašvęstus" žmones, kurie dalyvauja Dievo neliečiamybėje ir Jo didybės žibesyje.

Visa, kas žemėje yra dieviška, tampa regima žmogiškojo silpnumo įvairkale. Taip ir mergystės šventumas. Aiškiausiai tai matome Dievui tapus žmogumi iš mergaitės Marijos. Dievo apsišventimas mergystėje kaip tik ir vyksta kūne. Ji yra stebuklas žmogaus kūne. Žmogiškoji prigimtis tuomi nepaniekinama, nepasmerkima, o, priešingai, ji pati ir jos jėgos yra tuomi Dievo pripažįstamos ir pašventinamos. Mergystės ženkle ateidama Dievo išmintis sugebėjo pašventinti motinystę, stebuklu pripažinti prigimtį. Mergystė ir motinystė, susilaikymas ir savęs atidavimas Marijoje, grynai dvasišku būdu, susijungė vien Dievui teįmanomon vienybėn. Krikščioniškasis padavimas niekada nepamiršo, jog krikščioniškoji mergystė pačioje gražiausioje savo formoje tapo tikrove stebuklingame junginyje su motinyste. Tuomi pats Dievas ją atžymėjo kaip "kelią", kuris bus atviras ir "kitiems" kurie panorės juo nuolankiai ir pagarbiai eiti.

Krikščioniškoji mergystė reikalauja nuolankiai įsijungti į "kūno santvarką". Būtų neleistinas bandymas mergystės vardan jaustis pranašesniu už "kūno įstatymą" ir tą kūną pasmerkti. Šitokie bandymai, Apreiškimo liudijimu, pasibaigė "kūno įstatymo" neribotu pripažinimu visai kitokiame ženkle. Išdidus veržimasis

Tėvas J. Bružikas, S. J. su būreliu lietuvių Sao Paulo mieste (Brazilijoje)

į "nežmonišką dvasiškumą" baigiasi "šėtono gilybėse" (Apr. 2, 24). Bogumilų bėgimas iš pasaulio, katarų paniekinimas lytinių santykių ir tokiu būdu paniekinimas pačios moters, yra klaidos, nepakeštinai perdėjimai. Jie griauja Dievo ir žmonių bendruomenės veikalus. Bažnyčia tuos sąjūdžius atmetė, kaip vienašališkus, lygiai, kaip atmeta ir besąlyginį aukštinimą moterystės, ar pagoniškos galvosenos mergystės smerkimą. Pirmieji sakė: "moterystė yra kažkas velniška". Antrieji teigia: "mergystė yra dėmė". Bažnyčia laikėsi ir laikosi vidurio kelio, to junginio, kurį Dievas nurodė žmonijai, ateidamas į pasaulį kūne.

Šitoks mergystės luomo susijimas su kūnu duoda jai teisę reikalauti, kad moterystės ryšiais susirišusieji ją žmoniškai įvertintų. Mergaitės savo pašaukimo giliausia prasme yra

Dievo liudininkai žemėje. Jie skelbia Dievo šventumą ir skelbia jį pačiu savo kūniškuoju silpnumu. Čia galioja Dievo žodis, kad Jo galybė yra atbaigiama silpnybėje" (2 Kor. 12, 9). Dieviška prasme mergystė turi būti "stebuklas kūne". Nors kūnas yra pajungtas silpnumo įstatymui, tačiau Dievo galybe, ir tik jos dėka, jis iškyla aukščiau tos savo silpnybės.

Mergystę begyvendinant kasdieniame gyvenime, kartais labiau kris į akį silpnybė, kartais dieviškoji galybė. Bet nereikia pamiršti, jog mergystės kelias yra nutiestas "iš aukšto" todėl, kad vieni kartais neištesisi, kad kitiems tenka kovoti su pagundomis, kad tretieji netenka sielos lygsvaros arba net nueina institucinės nedorybės šunkeliais. Kas galėtų girtis matęs visą kalnų ledyno didingą grožį, jei būtų žiūrėjęs į jį tik iš

apačios, tik iš balų, tik iš žemumų? Viena negalima abejoti: mergystė yra Dievo kelias, atvedęs Viešpatį į pačias mūsų istorijos gilumas. Mergystė yra taip pat ir Dievo pakvietimas žmonėms, žmogaus kelias į Dievą, "aukštesnysis kelias" ir todėl dieviškesnis kelias (1 Kor. 12, 31; 7, 38).

II. Mergystė — mūsų kelias į Dievą

Mergystė nėra kažkas vien fizinė, nėra vien kažkas pasyviai kūne iškenčiama. Ji yra kažkas dvasiška, kažkas dvasios įgyvendinamas kūne ir sieloje. Krikščioniškai skaistus žmogus negimsta. Jis ne žmogaus rankos padaromas. "Yra netinkančių vedyboms, kurie tokie yra gimę iš motinos iščios; ir yra tokių žmogaus ranka padarytų" (Mt. 19, 12). Kas nori būti mergaitė Evangelijos prasme, tas privalo apsispręsti dvasioje ir pats atsisakyti moterystės "dėl dangaus karalystės" (Mt. 19, 12). Taigi, evangeliškąją mergystę apsprendžia išvidinis nusistatymas, tikrai krikščioniška galvosena ir iš tikėjimo plaukią motyvai.

Nusistatymas

Ruošdamasis ateiti ir jau ateidamas pasaulin iš mergaitės, Dievas norėjo, kad Nazareto mergaitė ir Jo išrinktoji Sūnaus Motina būtų pati apsisprendusi gyventi mergystėje. Tik Marijai ištarus: "Štai aš Viešpaties tarnaitė, tebūnie man taip, kaip tu pasakei", ir tuo patvirtinus tiek mergystę, tiek motinystę, buvo įkurtas naujas kūno bei dvasios atidavimas Kristui, Dievui. Tiesa, nuo šiol marijiškoji mergystė bus galima tik atsisakant motiniškumo. Bet, kviesdamas gyventi mergystės luome "dėl dangaus karalystės", Dievas pats

save pastato tobulos, visa apimančios, asmeniškos meilės poliu ir laukia, kad žmogaus širdis sutiktų. Sutikdama ta širdis privalo atsisakyti kūno ir kraujo meilės; atsisakyti santuokos vaisiaus — kūdikio ir savo meilės vieninteliu tikslu pastatyti Dievą. O ta meilė yra grynai dvasiška, ir ji iškelia dvasios plotmėn net tai, kas yra kūniška. Jau iš Senojo Testamento tolumų iki mūsų ataidėjęs Dievo, kaip sužadėtinio, meilės motyvas, Nazarete suskambo visiškai aiškiai ir garsiai. "Dievas pasirodė man iš tolo: "amžina meile pamilau tave ir todėl aš taip ilgai ir ištikimai palaikiau tau savo malonę. Aš tave, Izraelio mergaitė, dar kartą atstatysiu, kad tu stovėtum naujai atstatyta!" (Jer. 31, 1...). Šita Izraelio mergaitė, nors ir ilgai ilgai Dievo viliojama, labai dažnai elgėsi kaip pasileidėlė. Šlykščią jos neištikimybę Dievas drastiškai iškelia, liepdamas pranašui Ozijui vesti paleistuvę: "Eik, vesk paleistuvę, ir pagimdyk iš jos vaikų; nes kraštas tapo neištikimas Viešpačiui ir nuo jo atsimetė ir pasidarė tikra ištivirkėlė" (Oz. 1, 2).

Dabargi visai tyros ir nesusitepusios Nazareto Mergaitės pavidale klūpo nauja Izraelio Mergaitė, nuolanki ir ištikima Dievui. Išmušė nebenutrūksiančios sutarties valanda. Visos žmonijos, naujojo Izraelio vardu, Marija taria savo kilnųjį: "Tebūnie". Šitų sužadėtuvių ryšys prašoka asmeniškus Marijos santykius su Dievu. Čia Dievas sudaro sutartį su visa tikinčiąja bei išganytąja žmonija. Čia atnaujinama pirmoji, pasibaičiusi, neištikimosios Izraelio mergaitės sulaužytoji sutartis su Dievu. Čia įkuriama naujoji Dievo ir Bažnyčios sąjunga. Bet šitos sąjungos Viešpats nesitenkina vienu visos Bažnyčios-Mergaitės pritarimu. Jos bendrasis

nusistatymas turi būti atkuriamas kiekviename paskirame Bažnyčios naryje, kurių visuma sudarys joje ypatingą luomą. "Kas gali išmanyti, teismano" (Mt. 19, 12). Savo Bažnyčioje Dievas ieško žmonių, kurie mylėtų Jį pilna, asmeniškai, žmogiškai meile, kurie apleistų dėl Jo net savo tėvą ir motiną, vyrą ir žmoną ir kurie rūpintųsi Viešpaties dalykais, kaip įtikti Dievui ir kad jie būtų šventi kūnu ir dvasia (1 Kor. 7, 32). Dievas ilgisi nepadalytos žmogaus širdies. Jis nori iš giliausių žmogaus širdies gelmių plaukiančios pilnos meilės, atmetančios grynai žmogiškos meilės ryšius.

Marijos sutikimas būti Dievo sužadėtine prasiveržė iš tyros, nesudrumstos ir neapsunkintos širdies. Šitą savo sužadėtinę Dievas pats parengė, apsaugodamas nuo gimtosios nuodėmės ir ją lydinčio aistringumo. Marijos Mergaitės sutikimas buvo duotas "Dievo Šventajam" (Lk. 1, 35), kuris pačia savo esme apsaugojo jos sielą ir kūną nuo visa, kas nešventa. Visi likusieji žmonės esame instinkto ir aistros įstatymų valdžioje (Rom. 7, 23). Bet kas tik, sekdamas Mergaitės Motina, pats pritaria tobulai meilei mergystėje, tas pasipriešina savo sąnariuose esantiems įstatymams. Tuo pasipriešinimu jis sukuria savyje įtampą, kurios nebuvo ir negalėjo būti nė kiek nesugadintame Rojaus žmoguje, jei jis būtų buvęs pašauktas gyventi mergystės gyvenimą. Puolusio žmogaus meilei yra žymiai sunkiau atsispirti "traukimui žemyn", negu būtų buvę nesugadintam, pagal Adomą sukurtam, ar pagal Mariją atkurtam žmogui. Žemieji, ne iš laisvos valios prasiveržiantieji ir ne vien kūne, bet ir dvasioje išikeroję geismai nesiduoda visiškai nutildomi, o tik daugiau ar mažiau apmal-

šinami ir aptvarkomi. Negalima jų visiškai sudvasinti, be nepaprastos ir ypatingos Dievo pagalbos. Be to, Dievas nepasidarė prieinamas instinktiniam mūsų geismams. Jis pasiieška prieinamas tikslas tik dvasiškai, nors ir kūną priimančiai meilei. Ten, kur mūsų žemesnieji, kūniškai dvasiškieji geismai ieško savo tikslo, Dievas paliko tuštumą, ir tik sudvasintai meilei teleidžia pajusti save. Tiktai malonė įgalina žmogų išlaikyti Dievui visą, nepadalytą širdį (1 Kor. 7, 34), šitokioje į priešingas puses besiveržiančių geismų įtampoje. Bet kaip tik čia ir glūdi Kristuje atnaujintojo žmogaus pergalė: nežiūrint visų puolusiojo žmogaus įtampų, jis prašoka net nesugadintą pirmą žmogų, pritardamas dieviškojo Sužadėtinio mergaitiškai Dievo meilei. Pradžioje Dievas stebuklingai sukūrė žmogų, suteikė jam nuostabių galių ir uždavinį: "aukite ir dauginkitės" (Pradž. 1, 28). Jam puolus, Viešpats jį dar stebuklingiau atkūrė. Tas stebuklingesnis žmogaus atkūrimas pasireiškia jo pašaukimu gyventi mergystėje ne savo jėgomis, o galia tos Dvasios, kuri sugeba įveikti net ir puolusio žmogaus silpnybę, ir atpirktojo kūno bei dvasios likusį aistringumą.

Dėl to mergystė yra dvasiškas, žmogų vidujiniai kilninantis nusistatymas. Tiesa ji susiaurina žemiškąją, kūniškai sieliškąją žmogaus būsenos bazę, nes ji atmeta Dievo sukurtą ir žmogų praturtinantį bei papildantį bendravimą moterystėje. Bet to vietoje mergystė teikia žmogui vien Dievui priklausančiųjų šventumo, įstato jį į sužadėtinio santykius su Dievu Kristuje. Mergystė yra drąsi ir pasitikinti. Ji išdrįsta spirtis vienam iš stipriausių prigimties polinkių ir tuo paliudyti Dievo galybę dvasio-

Rudens nuotaikos Lietuvoje

je. Krikščionybės istorijoje mergystė visada reiškė visišką savęs atidavimą Dievui. Kaip mergystė siekia pačios "pradžios" ir kaip ji stengiasi atstatyti pirmąsias, suderintąjį Dievo pilnai sutvarkytąjį ir dvasiškai suformuotąjį žmogų, taip ji žvelgia ir į ateitį, tikėdama ir vildamasi iki "galo". Ji supranta, jog "laikas yra trumpas, todėl lieka ir tiems, kurie turi žmonas, gyventi taip, lyg jų neturėtų; ...nes šio pasaulio išvaizda praeina. Aš gi noriu, kad jūs būtumėte be rūpesčio" (1 Kor. 7, 29-30). Kaip mergystė siekia atbaigtos meilės, taip ji nori gyventi pilnutiniu tikėjimu bei vilties gyvenimu ir padaryti paskutines išvadas iš Evangelijos.

Akstinai

Krikščioniškoji mergystė yra malonės stebuklas silpname žmogaus kūne. Pirmasis ir pavyzdinis šitos malonės stebuklas buvo padarytas Dvasios galybės Mergaitėje Marijoje, Kristui ateinant į pasaulį. Ir jei tas stebuklas turėjo būti įamžintas toliau gyvensiančiame Kristaus kūne Bažnyčioje, tai ir tas yra galima tos pačios Dvasios galybe. Mat "juslinis žmogus nenuvokia to, kas yra Dievo Dvasios" (1 Kor. 2, 14). Krikščioniškasis žmogus randa toje Dvasioje akstinių (motyvų) eiti "aukštesniuojų keliu".

Įvairių akstinių iškilo besivystančios Bažnyčios gyvenimo būvyje. Vienur kitur išsibrovė ir niekam netikusių. Ne vienas tyrinėtojas galvojo radęs mergystės istorijoje visokių, daugiau ar mažiau abstrakčių ideologijų, pvz.: bailų bėgimą iš pasaulio, moterystės panieką, manicheizmą, gnosticizmą, mistišką pažiūrą į pasaulį, ir t. t. Kartais galėjo glūdėti mergystėje ir gana apčiuopiamo atlyginimo išskaičiavimai, besiremiant Kristaus pažadais: "gaus šimteriopai ir paveldės amžinąjį gyvenimą (Mt. 19, 29). Bet, nei tas "ką mes gausime", nei abstrakčiosios ideologijos neįstengia išaiškinti ir pateisinti krikščioniškosios mergystės sąjūdžio. Tie akstinai, iš kurių mergystė išaugo, kuriais ji gyvavo ir šiandien stipriai laikosi ir Bažnyčioje plečiasi, tebėra tie patys, būtent, gyvi, apčiuopiami, asmeniškai: Marija, Kristus, Dievas.

Gyvas mergaitės - motinos paveiklas niekada nenustoja spinduliuojamosios jėgos. Vieninteliu ir savotišku būdu čia išsiskleidžia regima krikščioniškosios mergystės prasmė: tarnauti Kristui, Viešpačiui. Marijos

tarnystė buvo tokia didinga, tokia kilni, kad jai ir mergystėje buvo leista tarnauti Kristui motina. Kadangi toks mergystės ir motinystės susijungimas buvo galimas tik Marijoje, tai jos mergystė įgijo pavyzdinės reikšmės moterystės gyvenimui Bažnyčioje, visiems laikams. Be to, Marijoje dar gilesniu būdu išsipildo ir grynai žmogiškoji, natūralioji mergystės prasmė. Juk mergaitė turi išsilaikyti mergaite, kad galėtų atiduoti save moterystei ir būsimajai motinystei. Mergaitė gyvena "pati sau", siekdama "priklausyti kitam". Užtat tikroji mergystė nėra bevaisis užsidarymas savyje, nėra grynai neigiamas dalykas, t. y. nėra vien atsisakymas kitos lyties asmens. Ne, mergystė yra pozityvi: išlaikyti save vyrui (moteriai). Tas vyras, kuriam Šv. Dvasios vadovaujama Marija laikė ir savo kūną ir savo dvasią, yra žmogumi tapęs Dievo Sūnus. Savyje užsidariusioji mergaitė Marija, Dievo malonei veikiant, visiškai atsivėrė Kristui. Tą patį įgyvendina ir krikščioniškoji mergystė. Ji užsidaro grynai natūraliajam savęs papildymui, o atsiveria iki giliausių savo gelmių "dvasiškajam sužadėtiniiui". Mergystė turi priklausyti sužadėtiniiui, jei ji nori išpildyti savo esmės prasmę. Visa čia pareina nuo pasirinkimo, nuo apsisprendimo. Kristaus mergaitė, su Marija, renkasi sužadėtinį Kristų. Ji renkasi ne prigimties, o antprigimties plotmėje. Tuo atveju mergaitė, kaip ir Marija, visiškai atiduoda save. Ji yra atbaigiama, papildoma, aukštesniu būdu už grynai natūraliąją mergystę, kuri pasipildo atiduodama save vyrui.

Panaudojant šitas tiesas, būtų galima pastatyti krikščioniškosios mergystės auklėjimą Marijos dvasioje ant turtingesnių, daugiau laimės ne-

šančių, dvasiškų pagrindų. Gaila, kad tobulosios skaistybės idealas dažnai yra pristatomas jaunimui per daug neigiamoje šviesoje, vien kaip "susilaikymas", kaip "atsisakymas", kaip "išsižadėjimas". Žinoma, "išsižadėjimas" visai natūraliai pirmiau krenta į akį, nes kūniškajam ir dvasiškajam troškimui mylėti, mergystė atima regimąjį ir patenkinantįjį objektą, kurio niekas kitas negali atstoti. Žmogaus širdis, vis vien, geidžia padovanoti save. Jei savęs padovanoti negali, tai mergystė atsiduria pavojuje griebtis nors ir suvėlinto pakaitalo. Gali toks pakaitalas turėti psichologinės reikšmės ir būti patisinamas. Bet jei jis tikrai pakeičia natūraliosios žmogaus meilės polių, jei jis nėra įderinamas į tikrai religinį mergaitės gyvenimą, tai jis paverčia Kristaus mergaitę "apsivylusia senmerge" ir Kristaus draugą "varganu senberniu". Krikščioniška prasme mergaitiškas žmogus tik tada išsilaiško savo luomo aukštumoje, kai jis, Marijos pavyzdžiu, yra pilnas Šv. Dvasios ir kai Kristus tampa jo asmenybės centras. Kur to nėra, "paskutiniai Dievui pašvęsto žmogaus dalykai tampa blogesni už pirmuosius". Atsimetęs nuo savo tikrosios meilės — Kristaus, jis retai tesuranda tikrą žmogišką polių, kurs galėtų būti jam centru, apie kurį suktytųsi visas jo gyvenimas. O tokio centro neturėdamas, graibstosi netikrųjų vertybių, kurios yra daug menkesnės už jo paties asmens vertę.

Mergystė yra vertinga ir neša vidinę laimę tik tada, kai ji susitinka Kristų. Šv. Augustinas sako: "Kristaus mergaičių džiaugsmas yra Kristus, Kristuje, per Kristų, po Kristaus ir dėl Kristaus" (De S. Virginitate, c. 27). Tikras gi džiaugsmas Kristumi priima ir Jo kryžių. Kristaus kelias

yra drauge ir kryžiaus kelias, nors ir kaip pereinamasis ruožas į beskausmę laimės pilnybę amžinybėje. Šito kelio paslaptis yra asmenišką susitikimas su Kristumi. O su Juo susitinka tik tas, kas ryžtasi eiti mergystės keliu kaip kryžiaus keliu. Kristaus mergaitė susiriša su Juo kaip su sužadėtiniu ir todėl pasiima nešti tos "santuokos" naštas: Kristaus kryžių, rūpestį Jo šeima, Jo bendruomene (2 Kor. 7, 34). Kam tie dalykai nerūpi, tas nėra mergaitė "dėl Dievo karalystės". Kristaus prasme mergaitė turi nuolat sielotis tuo, "kas yra Viešpaties" (1 Kor. 7, 34). Tada ji susitinka Kristų. Mergystės istorijai yra žinoma to susitikimo didybė ir laimė, nepaisant visų žmogiškųjų silpnybių. Dar didesni dalykai lieka paslaptis. "Nebylus Kristų mylinčios ir su juo besišnekučiuojančios sielos džiaugsmas prašoka kiekvieną "jaunavedžio džiaugsmą" ir kiekvieną "jaunavedės ekstazę — tuos giliausius žmogiškosios laimės išgyvenimus.

"Iš kurių šaltinių bekiltų mergystės įžadai Bažnyčioje, visada jie turi remtis savęs atidavimu Dievui" (Šv. Aug. De S. Virg. c 27). Mergaitė — žmogus susitinka Kristuje gyvą, asmenišką triasmenį Dievą, nes kiekvienas antprigimtinis susidūrimas su Dievu Kristuje turi trejbinio pobūdžio. Todėl ir mergystės gyvenimas turi savo trejbinę paslaptį. Ir juo labiau mergystė virsta asmenišku Dievo susitikimu, juo labiau išryškėja joje Dieviškojo gyvenimo įstatymas. O tas dieviškojo triasmenio gyvenimo įstatymas yra tvarka. Tvarka trijų dieviškųjų asmenų gyviausiuose ir pilniausiuose santykiuose, vienoje ir toje pačioje prigimtyje. Tėvas yra Tėvas tik suteikdamas Sūnui savo esmę, visa, kas jis yra ir ką jis turi. Dvasia yra Tėvo ir Sūnaus mei-

lė, arba, anot šv. Augustino, "mūsų meilė Tėvui ir Sūnui". Nustatant mergystės gyvenimą Bažnyčioje iš jo tikslo, jai yra skirta regėti trejbinį Dievą ir jau dabar pradėti dalyvauti Jo esmėje. Juk mergaitišką žmogus, galų gale, geidžia tik vieno: išryškinti betarpiškiausius, nesavanau-diškiausius ir gryniausius asmeniškų santykius su asmenišku Dievu. Jis lieka be žemiškos meilės, kad tik užmegztų santykius su Dievu, o Jame su visa Jo šeima, su visais Jo vaikais.

Ir vėl, Marijos mergystė yra pats pirmasis tokių santykių pavyzdys. Ar ne apreiškimo valandą pirmąsyk ir aiškiai sušvito mums trejbinio Dievo apsireiškimas? Marijos mergaitiškos motinystės pašaukimas yra kupinas trejbinio Dievo veiklos paslapčių. Mergaitiškojo Bažnyčios gyvenimo istorijai yra žinomi trejbinės sužadėtinių mistikos turtai. "Dangaus karalystė panaši į karalių, iškėlusį savo sūnui vestuves" (Mt. 22, 2).

Pasiuntinybė

Iki ateis amžinųjų sutuoktivių diena, mergystės gyvenimas žemėje yra panašus į Evangelijos išmintingųjų mergaičių laukimą ateinant dangiškojo Sužadėtinio tamsią šios žemės naktį. Jų lempos turi šviesti tamsoje ir kviesti nuolat budėti žmonių tarpe esančiam Kristui, Dievui. Mergystę pripildo ne vien asmeniški pavienio žmogaus santykiai su Kristumi ir Dievu, bet ypač, ir už vis labiau, pasitarnavimas Kristaus bendruomenei, Bažnyčiai ir visai žmonijai. Ir čia, Marijos pavyzdžiu, mergystė tampa labai vaisinga. O vaisingumas ir yra tikrosios mergystės tikslas. Pilnojo savo atbaigimo krikščioniškoji mergystė pasiekia pasiun-

tinybėje Bažnyčiai. Jos pasiuntinybė Bažnyčioje ir žmonijoje yra ši: būti žmonijos sąžinės apyskaita, kuri pasmerkia "akių bei kūno pageidimą ir gyvenimo puikybę" (1 Jo 2, 16). Dievo ypatingai pašaukti "būti šventi kūnu ir siela" (1 Kor. 7, 34), mergaitiškieji žmonės padeda atitaisyti ir pašventinti tą pasaulį, "kurio Dievas, anot šv. Povilo, yra pilvas" (Pil. 3, 19).

Prisimenant patį pirmąjį Marijos mergaitės pavyzdį, mergystei yra skirta dalyvauti pačioje giliausioje Bažnyčios esmėje ir jos santykiuose su Kristumi. Bažnyčiai mergystės luomas yra tiek reikalingas, kad be jo ji neišstengtų pilnai išvystyti savo esmės žemėje. Aišku, mums nevalia perdėti "dėl Kristaus nevedusiųjų" luomo reikšmės. Visada, kada tik Bažnyčioje yra kalbama apie "pasiuntinybę", tuojau kyla klausimas, koks yra tos pasiuntinybės dalinis uždavinys ir kaip jis įsijungia Bažnyčios visumon. Pijus XII labai pabrėžia, jog tarp įvairių Bažnyčios luomų, mergystė užima pirmaujančią vietą. Tai mums tvirtina visas Bažnyčios mokslas, iš pat pirmųjų jos amžių, ir to negalima pamiršti šiandien, kai vienas kitas nori pervertinti moterystės luomo reikšmę.

Dvigubas yra Bažnyčios uždavinys žemėje: viena, ji reprezentuoja dangiškąją Sužadėtinį, nes ji yra žemėje toliau gyvenęs Kristus. Antra, kartu ji yra ir to Sužadėtinio sužadėtinė, kaip "Avinėlio žmona" (Apr. 21, 9). Bažnyčia yra gyva ir pergalinga Dievo pastangų laimėti žmogų išdava. Tą savo dvigubą uždavinį Bažnyčia vykdo tokiu būdu, kad ji yra sykiu ir galva ir kūnas, t. y. Bažnyčioje skiriame bendruomenę ir valdžią. Mergystė gi turi ypatingą pasiuntinybę ir reikšmę tiek bendruomenei,

ties jos valdžiai, tiek galvai ir kūnui.

Pats kilniausias uždavinys Bažnyčioje tenka išventintai ir autoritetinai pasiuntinybei aprūpinti kunigystei. Jai skirta regimu būdu reprezentuoti po dangun įžengimo nebematomą Sužadėtinį. Kunigystė galėtų tą uždavinį atlikti ir tuo atveju, kai pasiskirti kunigai gyventų susijungę moterystės ryšiais. Pirmųjų amžių Bažnyčioje dauguma kunigų buvo vedę. Bet tartum savaime Bažnyčios gyvenimas suko mergystėje gyvenančių kunigų kryptimi. Be abejo, tai vyko šv. Dvasios įtakoje, kuri siekia vis ryškiau ir ryškiau iškelti esmines Bažnyčios ypatybes. Išventintajai kunigystei pristatyti Bažnyčiai neregimąją ir skaisčiausiąją Sužadėtinį puikiausiai ir tinkamiausiai padeda gyvenimas mergystėje. Kaip tik dėl to savo aukšto pašaukimo kunigystė ir siekia išryškinti mergystės gyvenimo šventumą, ar tas gyvenimas bus įpareigojamas Bažnyčios įstatymų, ar įžadų. Vidujinio šventimų tikslo reikalaujamos nuotaikos vargiai galėtų gražiau pasireikšti, kaip pasirinkdamos tokią gyvenimo formą žemėje, kokią pasirinko joje gyvendamas Kristus ir kuri taip tobulai atvaizduoja Jo uždavinį būti Bažnyčios Sužadėtinium.

Bažnyčia yra Kristaus sužadėtinė dar ir todėl, kad ji yra Jo paties krauju atpirkta nuosavybė. Šitokią ją regėjo Jonas paslaptinajame apreiškime. Kam kitam geriau tiktų atstovauti Bažnyčioje - sužadėtinėje sužadėtinės garbę, jei ne Kristui išskirtinai pašvęstoms mergaitėms? Jos yra ypatingu būdu "Ecclesia Sponsa" — Sužadėtinė Bažnyčia, ar jos nešioja vienuolyno rūbą, ar pasaulyje gyvena, ar su įžadais ar be jų neatšaukiamai pasiryžę likti mergaitėmis dėl Jėzaus.

ANGELAS

Beato Angelico

Antra vertus, negalima atskirti mergystės luomo nuo moterystėje gyvenančiųjų paskirties. Paties sakramento jėga ir vedusieji padeda įkūnyti Sužadėtinės - Bažnyčios mintį. "Ta paslaptis didelė; aš tai sakau apie Kristų ir Bažnyčią" (Efez. 5, 32). Dėl savo sakramento ir dėl bendrojo gyvenimo vyras su žmona atvaizduoja paslaptinę Kristaus santuoką su Bažnyčia. Taigi, vienas ir tas pats Kristaus susižadėjimas su Bažnyčia yra dvejopai perstatomas Bažnyčios narių santykiuose su Kristumi: mergystė įkūnija Sužadėtinę-Bažnyčią betarpišku pasišventimu Kristui; moterystė atvaizduoja Kristaus

ir Bažnyčios santykius kaip galvos ir kūno abi puses saistančiais įsipareigojimais (Efez. 5, 32). Tik abu luomai kartu sudaro visai atbaigtą Sužadėtinę - Bažnyčią.

Iki šiol žvelgėme į šventosios mergystės pasiuntinybę tik iš vieno taško, būtent, kad ji seka Kristų ir Jį atvaizduoja pasaulyje. Stebėjome jos vietą Bažnyčioje ir matėme ją dalyvaujant Bažnyčios esmėje ir pasiuntinybėje. Bet ta Bažnyčia ir pati yra siunčiama pasaulin. Todėl mergystės luomas negali būti tartum koks iš pasaulio pabėgusių nuošalus, ramus, atskirtas tvenkinys. Ne, jis turi būti pilna užtvanka, iš kurios teka

Kristaus ir Šv. Dvasios jėgos pasauliui atnaujinti. O kad mergystės luomas ypatingai yra tikęs perteikti Bažnyčiai ir pasauliui Dvasią, tai įrodo jos praeitis ir dabartinis momentas. Jei mes galime tvirtinti, kad Bažnyčioje nėra šiandien nėra išmirę pirmųjų jos amžių nepaprastomis malonėmis apdovanotieji nariai (charizmatikai), tai ir šiandien tenka jų ieškoti Kristui, Dievui pasišventusiųjų tarpe. Gal kiek perdėtai, bet ne be

pagrindo Sven Stolpe sako: "Mergystė yra pirmoji sąlyga nepaprasto ir ypatingo pašaukimo" (Orleano Mergelė. p. 94).

Nepaprastieji pašaukimai prasidėjo su Marija. Jie tik tada pasibaigs, kai tobulai atbaigta Sužadėtinė - Bažnyčia bus atvesta dangiškajam Sužadėtinui ir kai Dievas susijungs su žmogum amžiams.

J. Kidykas, S. J.

KARINĖS PRIEVOLĖS PROBLEMA

Karinės prievolės problema jau nuo senų laikų yra aktuali, nes ji kertasi su individualine laisve. Jaunas žmogus yra pašaukiamas nuo savo tiesioginio užsiėmimo, nuo mokslo, nuo darbo, jam yra įbrukamas į rankas ginklas, ir jis tampa didžiulės organizacijos — kariuomenės mažu subjekteliu. Vis dėlto ir mūsų laikais tai yra būtinybė. Gal kada nors žmonija ir supras, kad karas yra beprotybė, bet dabar kariuomenė yra būtina reikalinga atsverti agresinei jėgai, kuri kėsina prieš žmogaus laisvę. Ir lietuvių jaunimui Amerikoje ar kur nors kitur paprastai reikia atlikti karinę pareigą.

Tėvams, išleidžiantiems sūnų į kariuomenę, kyla daug minčių: ar vaikas išliks toks geras ir doras, kaip jis buvo auklėjamas? Ar katalikiško gyvenimo principai ir dorovės normos nenubluks jo sąmonėje šiuo laikotarpiu? Ar jis, dvejus metus nešęs kitos valstybės vėliavą, išliks sąmoningu lietuviu? Jaunuolį tokie tėvų rūpesčiai ir tokie klausimai erzina. Jam prieš akis kilęs eilė kitokių klausimų, jį gaubia nežinia, bet galimas

jo charakterio pakitimas ir kitos panašios problemos jam atrodo absurdas. Tačiau reikia sutikti su faktu, kad minėtos problemos yra labai realios. Motinos prašymas, kad sūnelis būtų geras, kad neprarastų savo tikėjimo ir lietuviybės, neturėtų erzinti į kariuomenę išeinančio sūnaus. Jis tuoj įsitikins, kaip yra sunku visa tai išlaikyti, jei nebus pakankamai tam pasiruošęs.

Jau pirmame naujokų susirinkimo punkte galima lengvai pastebėti šių jaunuolių netikrumą. Jie girdėjo šį tą apie kariuomenę, bet patys to dar nėra patyrę. Ateities nežinojimas juos gąsdina. Jie stengiasi savo ateitį pramatyti, todėl labai stropiai ieško informacijų. Jie stengiasi tuoj viską išmokyti, kad galėtų užsitikrinti lengvesnę ateitį kariuomenėje. Dėl to naujokai pradeda viską imituoti, kas tik jiems atrodo kariška. Jie stebi juos lydinčią viršilą ir nejučiomis pamėgdžioja jo manieras, kalbėdami vartoja jo išsireiškimus. Po kelių valandų kelionės į pirmąsias kareivines jau visi naujokai žinos, kad šautuvą reikia vadinti ne "gun", bet

"rifle", o jei suklysi, tai ta mažutė klaida gali virsti tokia tragedija, kad gali labai apkartinti visus ateisiančius metus.

Vyresniųjų pamėgdžiojimas yra ypač pastebimas pirmaisiais tarnybos mėnesiais. Kai iš naujokų apmokymo punkto išleidžiamas būrys jaunų karių, jų visų kalba ir manieros yra labai panašios — tokios pat, kaip ir jų viršilos. Šis kopijavimas yra labai pavojingas, nes tų žmonių būdas ir kalba toli gražu ne visuomet yra pasisavintini. Karinio vienetų uždavinys yra laimėti mūšį, atlikti tam tikrą misiją. Laimėti, reiškia nugalėti priešą, reikia būti akresyviu, šiurkščiu ir brutaliu. Jų nuomone, tai nieko nekenks, tik padės. Nors aukštųjų vadų yra dažnai pabrėžiamas religingumo ir doros svarbumas kariuomenėje, bet praktiškai visa tai lieka pačiam individui pasirinkti. Tiesioginiai jaunimo vadovai kariuomenėje yra puskarininkiai ir žemesnieji karininkai. Tarp jų pasitaiko ir labai gražių asmenybių, tačiau daugumoje jų nukapijuotas būdas nebetiktų parnešti atgal į šeimą ar į lietuvišką bendruomenę. Praktiškai religija ir doros principai laikomi nereikalingu sentimentalumu, ir tokį jaunuolį, kurs mėgina laikyti švrią savo kalbą ir kuris, kada tik gali, eina į bažnyčią, gal kiti pašieps.

Vengdami tokio pašiepimo jaunuoliai kartais bando nuslėpti savo įsitikinimus ir geras ypatybes. Čia yra didelis pavojus prarasti religiją ir dorą. Toks bandymas prisitaikyti prie minios yra pralaimėjimas. Tik vėliau toks jaunuolis pamatys, kad tas minios sekimas jam jokios karjeros nepadarys. Asmens įvertinimas šio krašto kariuomenėje yra pagrįstas kario pareigų atlikimo efektyvumu. Todėl savo pareigas patartina

atlikti kruopščiai ir rūpestingai. Bet prisitaikymas prie minios, šabloniška ir vulgari kalba, pacukojimas savo gyvenimo principų nieko nepadės pakilti laipsnyje ir gauti atsakomingesnės ir įdomesnės pareigos. Priešingai, savo charakterio išlaikymas, kalbos gražumas ir turtingumas išskirs tave iš būrio, būsi visų pastebimas ir bus vilties gauti atsakomingesnę vietą.

Nėra jokio reikalo slėpti savo tautybę. Jeigu klausiamas jaunuolis pasisakys esąs lietuvis, gal bus visokių reakcijų, tačiau neigiamos įtakos neturės. Gal dėl savo tautybės jis gaus kokią nors pravardę, bet į tai nereikia kreipti daug dėmesio. Tik pavyzdingumas darbe turės reikšmės. Iš karto gal jis bus nepastebėtas, bet ilgainiui vis tiek rezultatai bus matomi. Tada ir ta gautoji pravardė ne gėdą, bet pagarbą suteiks.

Tad išlaikydami savo asmenybę, neatsisakydami katalikiškumo ir lietuviškumo principų, lietuviai kariai įgyja populiarumo, kuris yra labai reikalingas kiekvienoje karjeroje. Būtų klaidinga, jei kas manytų, kad populiarumą galima įgyti save giriant ir reklamuojant. Tokiu būdu galima jį tik prarasti. Taip pat kitų mokymas ir jų klaidų nurodymas kenkia draugiškumui. Į ginčus geriausia nesikišti ir savo nuomonę pasakyti tik tada, kai esi klausiamas, nes jei savo nuomonę gerbi, tai jos nekaišiok ir nemėtyk, kaip kokios pigios prekės. Nesiduok, kad su uni-forma būtų pakeistas ir tavo būdas. Būk kareivis, bet pasilik principų žmogus, tada pasisekimas tave lydės.

V. V.

Kiekviena krikščioniškoji dogma yra taip sena, kaip ir pasaulis.

J. de Maistre.

MEDICINA IR JĖZUITAI

Kogi, rodos, turėtų kunigai vienuoliai brautis į medicinos sritį? Kas bendra tarp Evangelijos ir vaistų ar operacijų? Labai daug! Sąžiningi ir tikintys gydytojai bei gailestingosios seserys gali daug padėti ligoniams ir ligos metu ir ypač paskutinėse gyvenimo valandose. Netikį gydytojai lengvai gali tapti žmogžudžiais ir net savo pacientus tokiais padaryti, kaip pvz., abortų atveju. Ne vienam žmogui gydytojo žodis daugiau reiškia už kunigo. Todėl Bažnyčiai labai rūpi turėti ne vien medicinos reikaluose, bet ir tikėjimo ir doros klausimuose gerai nusimanančių gydytojų.

Tėvai Jėzuitai, eidami Bažnyčiai pagalbon, kur tik jai talka yra reikalingiausia, jau 1851 metais įkūrė šiame laisvės krašte pirmąją katalikų medicinos mokyklą prie savo Georgetown Universiteto, Washington, D. C. Kiek vėliau medicinos fakultetai išaugo ir Omaha, Nebr., ir Chicago, Ill., Milwaukee, Wisc., ir pagaliau St. Louis, Mo. Šios penkios medicinos mokyklos formuoja 7% visų Amerikos gydytojų. Prie jų yra prijungta 19 klinikų, kurios aptarnauja šimtus tūkstančių ligonių.

Tarp 1891 ir 1932 metų Tėvai Jėzuitai įsteigė 7 odontologijos mokyklas, kurios išleidžia 21% visų Amerikos dantų gydytojų. Prie trijų universitetų (Creighton, New Orleans ir Fordham) jie turi farmacijos mokyklas. Turi keletą mokyklų ligoninių vedėjams ir technikams paruošti. 20,000 gailestingųjų seserų ir slaugių lanko jėzuitų mokyklas religinei ir dorovinei formacijai įsigyti. Trečia dalis visų gailestingųjų seserų mokyklų yra jėzuitų vadovybėje.

1915 metais tėvas Gareche įkūrė Katalikiškųjų Ligoninių Sąjungą. Kitas jėzuitas daug pasidarbavo įkurti Amerikos Katalikų Gydytojų Federacinę Sąjungą, kurion įeina 11 Amerikos bei Kanados gydytojų asociacijų.

Tas pats tėvas Gareche suorganizavo Katalikų Gydytojų medicinos pagalbą misijų kraštams. Nuo 1928 metų ta "Pagalba" yra pasiuntusi misijų ligoninėms ir sveikatos centrams virš 6 milijonų svarų vaistų bei įrankių. T. Gareche labai daug padėjo įkurti dvi seserų kongregacijas, kurių tikslas yra tarnauti misijų kraštų ligoninėse.

Neapleista nė medicinos spauda. Tėvai Jėzuitai leidžia Amerikoje šiuos medicinos žurnalus: ligoninėms: "The Hospital Progress"; gydytojams: "The Lincare Quarterly"; misijų kraštams: "Medical Mission News".

Visos čia suminėtos mokyklos, ligoninės ir pagalba misijoms reikalauja kas metai daug milijonų dolerių, kurių patys Tėvai Jėzuitai neturi. Visus juos tenka surinkti iš gerų žmonių. Kaip tik medicinos mokyklos surija daugiausia pinigų. Visos jos yra skolose paskendę ir todėl kliudo dar geriau pastatyti kitas mokyklas. Tik atsižvelgdami į neapsakomą medicinos mokyklų svarbumą ir jų naudą sieloms gelbėti, Tėvai Jėzuitai mielai velka tą sunkią našta, padėdami susipratusių, Dievą bei artimų mylinčių katalikų.

(Statistinės žinios paimtos iš Kanados Jėzuitų leidinio: "Lettres du Bas Canada, 1955 m. Geg. mėn.). J. K.

BEATO ANGELICO

(1387—1455)

Šiais metais sueina 500 metų nuo garsaus italų tapytojo Beato Angelico mirties. Šią sukaktį atitinkamai paminėjo Italija ir Vatikanas. Jis buvo paminėtas ne tik kaip žymus dailininkas, bet ypač kaip šventas žmogus, pavyzdingas vienuolis, tikras artimo meilės apaštalas. Jo vardas buvo Guido, bet žmonės jį pavadino "Beato Angelico" (Palaimintas Angeliskasis), nes su visais jis buvo labai švelnus ir geras, kaip tikras angelas. Tas švelnumas ir šventumas taip pat trykšta ir iš jo kūrinių.

Gimė Vidurio Italijoje paprastoje kaimiečių šeimoje. Tėvas, pamatęs sūnaus gabumus, nusiuntė jį į Florenciją mokytis tapybos. Jo mokytojas buvo vienuolis kamaldulietis. Čia jam teko susitikti ir su domininkonais, kurie jį sužavėjo ir įdiegė į širdį mintį tapti vienuoliu. Būdamas dvidešimt metų, įstoja į dominikonų vienuolyną Fiesole mieste. Guido, tapęs dominikonu, gavo naują vardą — Giovanni da Fiesole. Pirmaisiais vienuoliško gyvenimo metais didelių veiklų jis nesukūrė, kuriais būtų galėjęs stebinti pasaulį, bet vis dėlto gal tada jis sukūrė didžiausią veikalą, kuris jo vardą vėl pakeitė į Beato Angelico ir jį padarė nemirtingą. Jis šiuo metu daug mąstė, buvo

nuolat susijungęs maldoje su Dievu, čia subrendo jo asmenybė, susiformavo dvasinis gyvenimas, išbujojo gražios krikščioniškos dorybės. Tai buvo kruopštaus darbo ir karštos maldos kūrinys — kilni, meile deganti širdis.

Jo gyvenimo rašytojai pastebi, kad niekas jo nėra matęs supykusio. Su visais buvo švelnus, atlaidus, draugiškas. Visiškai nesijaudindavo, kai kartais jo bendradarbiai savo nerūpestingu elgesiu sugadindavo geriausius jo kūrinius. Neturėjo jokio išdidumo, jam buvo visiškai svetima menininko "fanaberija". Atlikdavo darbus pagal užsakymą, nors kartais tie užsakymai ir prieštaraudavo jo meniškam skoniui. Niekados kitų neužgaudavo, buvo artimo meilės pavyzdys.

Išpuošęs savo sielą dorybėmis, pradėjo stengtis vaizduoti drobėje tai, ką viduje pergyveno. Meniškais paveikslais išpuosė bažnyčias ir koplyčias Florencijoje, Romoje ir kituose Italijos miestuose. Didelis meno mėgėjas popiežius Nikalojus V pakvietė B. Angelico į Romą išdekoruoti jo privačios koplyčios. Nors Beato Angelico kūrinių temos labai įvairios, vis dėlto jis labiausiai mėgo tapyti Kristaus nukryžiovimo ir kankinių scenas. Taigi, ir Nikalojaus V koplyčią išdekoravo vaizdais iš dviejų pirmųjų amžių kankinių, šv. Stepono ir šv. Lauryno, gyvenimo. Šiuose jo kūriniuose pastebima kažkokia nauja srovė, prisitaikymas prie naujų laikų.

Beato Angelico buvo didelio nusižeminimo žmogus. Popiežius jį norėjo paskirti Florencijos arkivyskupu, kuklusis vienuolis prašė, kad šio žygio popiežius nedarytų ir savo vieton pasiūlė kitą savo ordino vienuolį Antoniną. Šis paskyrimą priėmė ir

tapo šventu vyskupu. B. Angelico paskui buvo paskirtas Fiesolės pri-joru. Šiose pareigose išbuvo trejus metus. Po to popiežius jį pakvietė į Romą, kur jį ir sutiko mirtis 1455 m., sulaukusį 68 metų amžiaus. Palaidotas Romoje, S. Maria sopra Minerva bažnyčioje. Popiežius Nikalojus V jam pastatė paminklą, kuriame buvo įrašyti šio didžio vyro nuopelnai. Buvo iškelti jo artistiniai gabumai, bet dar labiau jo šventa asmenybė, pasižyminti artimo meile.

KATALIKIŠKA SROVĖ HOLLYWOODE

Jeigu vienuolynuose išbuvo krikščioniškojo heroizmo asmenybės, tai niekas tuo nesistebi, bet kartais ir tokiose sąlygose, tokiose aplinkybėse, kurios labai prieštarauja susitelkimui ir išigilinimui į savo vidaus pasaulį, atsiranda sielų, nepatenkintų šiuo gyvenimu, suprantančių praeinančių daiktų vertę ir siekiančių tokio gyvenimo, kurs nepraeis. Tai, žinoma, reikalauja nemažo heroizmo.

Daugumas, išgirdę Hollywoodo vardą, pagalvoja, kad ten yra tik visokių nuodėmių ir nedorybių vieta, kad ten nėra jokių aukštesnių idealų, o vien tik kūno ir kūniškų malonumų ieškojimas ir garbinimas. Kaip kiekvienas per didelis apibendrinimas yra klaidingas, taip klaidinga ir visu šimtu procentų pasmerkti Hollywoodo artistus. Be abejo, kad ten yra nemaža tokių, kurie nepakyla aukščiau šios žemės malonumų ieškojimo, bet tarp jų pasitaiko ir labai gražių sielų, kurios veržiasi aukščiau, kurios siekia tikrų vertybių. Tokių sielų pasitaiko tarp įvairių tikybų vyrų ir moterų. Čia paminėsime tik tris katalikus, kurie yra iški-

lę iki pačių kino vaidybos viršūnių. Bet šios viršūnės jų nepatenkina ir jie nori kilti dar aukščiau. Šios trys kilnios asmenybės yra: Bing Crosby, Loretta Young ir Ann Blyth.

Bing Crosby, vienas populiariausių Hollywoodo artistų, kas vakarą kalba rožančių drauge su savo vaikais. Kilęs iš pavyzdingos katalikiškos šeimos, išauklėtas jėzuitų kolegijoje, jis nė Hollywoodo aplinkoje neprarado savo gilaus tikėjimo. Maždaug prieš dešimtį metų jis vedė artistę Anna Dixie, su kuria labai gražiai gyveno ir susilaukė keturių kūdikių. Prieš porą metų jo mylima žmona mirė. Tai buvo didelis smūgis jos vyrui, bet jis jį vyriškai pernešė. Žmonos liga ir mirtis jį labiau supažindino su kančios problema. Dabar jo tikėjime ir jo dvasiniame gyvenime lyg ir pinasi viena su kita dvi mintys: kančia ir artimo meilė. Artimo meilė švelnina kančią ir duoda jai prasmę, todėl Bing Crosby, atrodo, tai artimo meilei nežino ribų: savo pinigais prisideda prie bažnyčių, ligoninių bei prieglaudų statybos ir išlaikymo. Hollywoode jo vardas beveik neatskiriamai yra surištas su religija ir su artimo meile. Jį gerbia tikintieji, juo stebisi ir atšalę nuo tikėjimo. Šviesus Bing Crosby pavyzdys gal ne vienam padeda surasti tikrąjį kelią. Kur tik jis pasisuka, visi prie jo skuba prašyti autografų, nori ką nors iš jo lūpų išgirsti, ką nors apie jį sužinoti, bet Bing Crosby tokių progų, kiek gali, vengia. Jis yra labai kuklus ir nemėgsta, kad kiti jį garbintų. Jis gyvena ir dirba aukštesniems dalykams.

Loretta Young yra kita šviesi Hollywoodo asmenybė. Ją geriau galėsime pažinti iš jos pačios laiško, rašyto vienam Pietų Afrikos kunigui, kurs kvietė ją atvykti į Afrikoje ruo-

šiamą Eucharistinį Kongresą. Štai jos
laiško vertimas:

"Didžiai Gerbiamas Tėve, Jūs man
parodėte labai malonų atidumą, pa-
kviesdamas į Eucharistinį Kongresą.
Dėkoju, kad Jūs, ruošdamas tą kon-
gresą, pagalvojote ir apie mane. De-
ja, šeimos reikalai ir darbas man ne-
leidžia atvykti. Bet norėčiau Jūsų ti-
kintiesiems pasakyti, kad tūkstančiai
mylių, skiriančių Kaliforniją nuo
Pietų Afrikos, nieko nereikia katali-
kams, branginantiesiems savo Bažny-
čiai. Kur tik aš šiomis dienomis būsiu,
ar namie, ar teatre, ar prieš filmų
aparatus, man niekas nekliudys būti
savo dvasia su Jumis. Gal būt, pa-
saulis to nesupranta ir negali su-
prasti. Viena mano mylimiausių ti-
kėjimo tiesų yra Mistinio Kristaus
Kūno tiesa. Dėl to mes esame Kris-
taus rankos, Kristaus pirštai, ir, ne-
žiūrint didžiausių distancijų, nieka-
dos negalime būti toli vieni nuo kitų.
Man yra labai malonu, kad tokiu bū-
du galėsiu būti susijungusi su Jumis.
Man taip reikia maldų. Ar galiu pa-
prašyti, kad savo maldose prisimin-
tumėte mane ir mano artimuosius?"

Ann Blyth taip pat yra žinoma,
kaip uoli katalikė. Kaip kiekvienais
metais, taip ir šiais, Los Angeles kar-
dinolas Mac Intyre suorganizavo
Hollywoodo artistams ir kitiems fil-
mų darbininkams susikaupimo die-
ną. Šiais metais susikaupimo dienoje
dalyvavo 1500 asmenų. Didžiausia
kardinolo padėjėja, ruošiant šią su-
sikaupimo dieną, buvo Ann Blyth.
Kad dalyvavo toks didelis skaičius,
tai dalinai jos nuopelnas, nes ji visus
kvietė, sakė kalbas, įrodinėjo, kad
reikia visiems Hollywoodo artistams
ir darbininkams bei filmų gaminto-
jams ir direktoriams pakelti mintis
prie Dievo. Daugelis atliko išpažintį
irėjo Komunijos.

Šie pavyzdžiai, ir daugelis kitų,
aiškiai įrodo, kad šventu tapti reikia
tik noro. Nesvarbu, kur gyvensi, ką
dirbsi, kokį pašaukimą ar luomą pa-
sirinksi, visur gali surasti Dievą, vi-
sur gali jausti Jo artumą ir Jo malo-
nės spindulius.

J. Vaišnys, S. J.

Iš filmų pasaulio

THE GLASS SLIPPER

Tai yra savaip perdirbta ir atvaiz-
duota visiems žinoma pasaka apie
pelenę. Tačiau čia pelenė nėra visą
laiką nuolaidi. Ji turi gerą širdį, bet
kartais pritrūksta kantrybės ir ener-
gingai gina savo teises. Filmas labai
gražiai pastatytas, tinkamas pamaty-
ti ir vaikams ir suaugusiems.

TO PARIS WITH LOVE

Angliškas filmas — komedija. Tė-
vas su sūnumi lankosi Paryžiuje. Juo-
du abu turi savo tikslus, kuriuos vie-
nas nuo kito slepia. Tėvas bando su-
rasti mergaitę savo sūnui, o sūnus—
tėvui. Abudu suranda, bet viskas
taip susimaišo, kad juodu įsimyli
priešingas moteris. Po įvairiausių
nuotykių viskas išaiškėja. Pamato,
kad jie tų moterų nemyli ir negali
mylėti, todėl, viską išsiaiškinę, išva-
žiuoja iš Paryžiaus. Filmas labai
lengvas ir gana gražus.

J. V. ir S. K.

Nusiminimas — pralaimėjimo pradžia.
Nusiminimas yra nuodėmė prieš tautą.

M. Krupavičius.

BALTŲ INSTITUTAS BONNOJE

Baltų Instituto mintį iškėlė estų mokslininkai Švedijoje. Bet čia ji negalėjo būti įvykdyta dėl mažo latvių, o ypač lietuvių tremtinių skaičiaus. Perkelta į Vakarų Vokietiją, ši mintis rado pritarimo tiek baltų tremtinių organizacijose, tiek Vokietijos Vyriausybėje, kuri organizuoti Institutui paskyrė savo įgaliotinius: prof. G. Ipsen (Dortmund) ir prof. P. Johansen (Hamburg). Pirmasis baltų - vokiečių pasitarimas Instituto reikalu įvyko Hamburge 1951 m. liepos 16-17 d., kuriame iš estų dalyvavo prof. E. Inari, latvių — prof. E. Šturms, lietuvių — prof. Z. Ivinskis ir du minėti vokiečių profesoriai. Pasitarimo metu buvo nusistatyta: 1. organizuoti Baltų Institutą mokslo akademijos forma; 2. uždėti jam pareigą rūpintis ne tik mokslo tyrimais, bet ir baltų mokslininkų prieaugliu; 3. parinkti kandidatus į tikruosius Instituto narius ir pristatyti juos atitinkamoms baltų institucijoms tvirtinti; 4. finansinį Instituto išlaikymą padalinti pusiau tarp vokiečių vyriausybės ir trijų baltų tautų tremtinių (pusę reikalingų lėšų duoda vokiečių vyriausybė, o kitą pusę sudaro trys baltiškieji įnašai); 5. paprašyti pritarimo Instituto idėjai ir paramos jo išlaikymui iš baltiškųjų tremties veiksmų.

Netrukus po šio pasitarimo vokiečių vyriausybės įgaliotinis prof. G. Ipsen raštu kreipėsi į visų trijų baltų tautų veiksmus. Iš lietuvių į VLIKą, į Lietuvos Diplomatinijos Tarnybos Šefą p. min. St. Lozoraitį ir į PLB Vokietijos Krašto Valdybą. VLIKas savo atsakyme "nuoširdžiu dėkingumu sveikina Vokiečių Vyriausybės iniciatyvą steigti Baltų Institutą", "pritaria lietuvių profesorių kandidatūrai" (Hamburge buvo pasiūlyti į tikruosius narius iš lietuvių prof. Z. Ivinskis ir prof. A. Maceina), "išipareigoja dalyvauti finansiniame Instituto išlaikyme" (raštas 1951 m. rugp. 10 d.). Diplomatinijos Šefas savo atsakyme pažymi, kad jis "gyvai sveikina iniciatyvą", ryšium su Baltų Instituto steigimu, "neturi nieko prikišti nei į tikruosius narius pasiūlytiems kandidatams, nei statuto apmatams", tikisi, kad "lietuviškoji viešojo nuomonė vokiečių vyriausybės draugišką nusistatymą labai šiltai pasveikins" (raštas 1951 m. rugp. 17 d.). PLB Vokietijos Krašto Valdybos vardu atsakydamas p. dipl. inž. Pr. Zundė pažymi, kad VLIKo atsakymas prof. G. Ipsenui buvo sustatytas su šios Valdybos žinia bei pritarimu ir kad Valdyba savo ruožtu sveikina Instituto steigimo mintį ir linki visiško pasisiekimo" (raštas 1951 m. rugp. 8 d.).

Formaliai Baltų Institutas buvo įregistruotas vokiečių teisme Bonnoje tiksliai 1952 m. vasarą. Pirmasis darbo posėdis įvyko 1953 m. sausio 5 dieną.

Pagal statutą Baltų Institutas yra mokslo tikslams, būtent: ugdyti, išlaikyti ir pratęsti europinės estų, latvių ir lietuvių tautų kultūrinės tradicijas; skatinti mokslinį minėtų tautų prieauglį; Institutas neužsiima aktualiais politinio pobūdžio klausimais; jo veikla apima visus *humanistinius* Baltijos erdvės mokslus.

Baltų Institutas turi tris rūšis narių. 1. *Tikraisiais nariais* gali būti baltų tautų mokslininkai — humanitarai, turį teisę dėstyti aukštosiose mokyklose. Jų kiekviena baltų tauta turi turėti Institute po lygiai; bendras skaičius negali peržengti dvylikos. Šiuo metu Baltų Instituto tikraisiais nariais yra: estai — prof. E. Kant (neveiklus; gyvena Švedijoje) ir prof. M. Toomse; latviai — prof. E. Dunsdorf (neveiklus; gyvena Australijoje) ir prof. E. Šturms; lietuviai —

prof. Z. Ivinskis ir prof. A. Maceina. 2. *Nariais korespondentais* gali būti įvairių tautų mokslininkai, pasižymėję savo darbais baltistikos srityje. Jų skaičius negali peršokti 120. Iš lietuvių Baltų Institutas nariais korespondentais iki šiol yra išrinkęs: J. Balį, M. Biržišką, V. Biržišką, J. Brazaitį, M. Gimbutienę, J. Girnių, J. Jakštą, P. Joniką, S. Kolupailą, V. Maciūną, K. Pakštą, J. Puziną, A. Salį, P. Skardžių, A. Šapoką, V. Šilkarskį, A. Vaičiulaitį. Nariai korespondentai gali dalyvauti patariamuoju balsu visuose Baltų Instituto posėdžiuose ir suvažiavimuose. Jie nemokamai gauna Instituto metraštį. 3. *Nariais rėmėjais* gali būti tiek atskiri asmenys, tiek organizacijos, įstaigos ir firmos. Jie savo pačių laisvai nusistatytu mokesčiu paremia Institutą. Jie taip pat gauna Instituto metraštį.

Baltų Institutui vadovauja pirmininkas, renkamas kasmet iš eilės pagal baltų tautas. Šiais veiklos metais (1955-56) juo yra prof. Z. Ivinskis, gyvenęs Bonnoje, kur kolkas yra Instituto buveinė. Tačiau norima Institutą perkelti į koki nors kitą universitetinį miestą, kuris suteiktų didesnių galimybių baltistiniams tyrinėjimams.

Baltų Institutas veikia trimis kryptimis. 1. *Mokslo kūrimas* yra pavestas tikriesiems nariams. Jie gauna konkrečius uždavinius ir turi kasmet pranešti Institutui apie savo darbus. Lietuviai yra sutikę paruošti: prof. Z. Ivinskis — „Lietuva 16-tame šimtmetyje“, prof. A. Maceina — „Lietuviškosios kultūros pobūdis“. Instituto metraštyje jie yra paskelbę šiuos didesnius darbus: prof. Z. Ivinskis — „Pirmosios lietuviškosios knygos Vilniuje“ ir „Bažnytinis Lietuvos giedojimas 16-17 šimtmetyje“; prof. A. Maceina — „Liaudies daina kaip tautos sielos išraiška“. Juodu taip pat pradeda ruošti „Lietuvių kultūros istoriją“. Šiam darbui talkon bus kviečiami visi kiti mūsų lituanistai. 2. *Baltų mokslininkų prieaugliui* ruošti Institutas duoda jauniems mokslininkams stipendijų — kiekvienai tautybei po vieną. Ją gavę asmens turi parašyti savo pačių pasirinktą, bet Instituto aprobuotą didesnį darbą ir jo santrauką paskelbti Instituto metraštyje. Iš lietuvių tokias stipendijas yra gavę: Dr. V. Luterskis (1953 m.; jo darbas — „Baltijos uostai“), Dr. P. Rėklaitis 1954 m.; jo darbas — „Gotika Lietuvoje“), kun. K. Senkus (1955 m.; jo darbas — „Lietuvių liaudies dainų melodijos“). 3. *Baltų studentams remti* Institutas kasmet skiria 8000 DM, kurios padalinamos po lygiai visoms trimis tautoms. Kas šią paramą gauna, nusprendžia pačios studentų atstovybės.

Institutas leidžia metraštį „*Commentationes Balticae*“. Kas vasarą yra ruošiami baltų studentų suvažiavimai. Kas treji metai turėtų įvykti baltų mokslininkų suvažiavimai. Baltų Institutas organizuoja baltistinę biblioteką, telkdamas tiek senesniusios, tiek tremtyje pasirodžiusius baltų leidinius. Savo raštinei ir bibliotekai Institutas yra gavęs gana skurdžias patalpas Bonnos universiteto rūmuose.

Baltų Institutui išlaikyti vokiečių vyriausybė duoda pusę reikiamos sumos. Kitą pusę turėtų sudėti baltų tremtinių organizacijos. Iki šiol šių organizacijų įnašai buvo labai maži. Iš lietuvių buvo VLIKo Institutui duota: 1953 m. — 2000 DM, 1954 m. — nieko, 1955 m. — 1000 DM. Estai ir latviai mus stipriai pralenkia. Jeigu baltiškieji įnašai padidėtų, būtų galima išleisti mūsų lituanistų, pirmoje eilėje narių korespondentų, mokslinius darbus.